

เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ปริญญาณิพนธ์
ของ
นางนุช พรหมวีระไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
พฤษภาคม 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

บทคัดย่อ
ของ
นางนุช พรหมวีระไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
พฤษภาคม 2543

นนุช พรหมวีระไชย. (2543). เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลี้มไทย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์
ร้านค้า ใน 4 ด้าน คือ ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร
และเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าตามตัวแปรด้านเพศ ระดับ
การศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า ตลอดจน
รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)
ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
แบบวัดเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแบบลิเคอร์ท และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่
(t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชายมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้าน
สินค้า และด้านการบริการดีกว่านักศึกษาหญิง ส่วนด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร
นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย
สำคัญทางสถิติ

2. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์
ร้านค้าด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากรดีกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(ปวช.) ส่วนด้านสินค้า และด้านการบริการ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)
และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

4. นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า และนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ และด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้ามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 4 ด้านดีกว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

ATTITUDE OF THE STUDENTS TOWARDS OPERATING COOPERATIVE
ACTIVITIES STORE IN RAJMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY

AN ABSTRACT
BY
NONGNUCH PROMVEERACHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Business Education

May 2000

Nongnuch Promveerachai. (2000). *Attitude of the Students Towards Operating Cooperative Activities Store in Rajmangala Institute of Technology*. Master Thesis. M.Ed. (Business Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof.Chusri Wongrattana, Assist.Prof.Supee Limthai

The purpose of this study was two-fold. First it aimed to investigate student attitude toward operating cooperative activities store on four aspects as good, service, location and environment, and personnel, second to compare those of attitude according to students' sex, education, servicing and membership, including problems and suggestion concerning operating cooperative activities store in Rajmangala Institute of Technology.

The subjects consisted of 367 vocational certificate students year 2 and year 3 and higher vocational certificate students year 2, Rajmangala Institute of Technology in second semester of 1999 academic year. The instrument used for collecting data was Likert attitude scale toward operating cooperative activities store and open-ended statement. Then data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results revealed that :

1. There was a significant difference at .01 level between male and female students' attitude toward operating cooperative activities store, male students' attitude toward good and service was higher than those of female, whereas there was no significant difference between male and female students' attitude toward location and environment, and personnel.

2. There was a significant difference at .01 level between vocational certificate students and higher vocational certificate students' attitude toward operating cooperative activities store, higher vocational certificate students' attitude toward location and environment, and personnel was higher than those of vocational certificate students, whereas there was no significant difference between higher vocational certificate and higher vocational certificate students' attitude toward good and service.

3. There was no significant difference between those of students with not less than 5 times servicing and 6 times or more servicing per week as a whole and in each aspect.

4. There was a significant difference at .01 level between those of membership students or non-membership students on personnel and at .05 level on good, service, and location and environment, membership students' attitude toward four aspects was higher than non-membership students.

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง

เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ของ

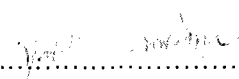
นางสาวนงนุช พรหมวีระไชย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

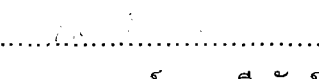
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

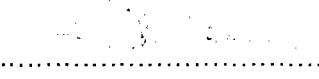
วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

คณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ปัญญา มีถาวรกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยอย่างดียิ่ง นับตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สำอองค์ งามวิชา รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุษฎี พรหมทัต ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี และอาจารย์ปัญญา มีถาวรกุล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้วิจัย อีกทั้งให้ความเมตตาด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ และอาจารย์ ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบคุณนักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประไพพรรณ สิทธิกุล และนายสมเด็จ อุดแดง ศึกษาธิการอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำเครื่องมือ และให้คำแนะนำต่าง ๆ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ วิชาเอกธุรกิจศึกษาทุกคนที่ให้กำลังใจและแสดงความห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ พี่ ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่ได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับคุณพ่อคุณแม่ และบูรพคณาจารย์ทั้งหลาย ที่ได้อบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณความดี ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ให้กับผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

นนุช พรหมวีระไชย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ.....	6
ความหมายของเจตคติ.....	6
ขั้นตอนการเกิดเจตคติ.....	7
องค์ประกอบของเจตคติ.....	9
ทฤษฎีเจตคติ.....	11
แนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์.....	13
ความหมายของกิจกรรม.....	26
การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
งานวิจัยต่างประเทศ.....	30
งานวิจัยในประเทศ.....	31
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	35
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	35
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	56
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	58
อภิปรายผล.....	60
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	73
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	79

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาจำแนกตามสถานศึกษา.....	35
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า.....	42
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรม สหกรณ์ร้านค้าโดยรวม และรายด้าน.....	43
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรม สหกรณ์ร้านค้า รายด้าน และรายข้อ.....	44
5	ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ.....	48
6	ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	49
7	ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามการใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า.....	50
8	ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า.....	51
9	ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จากแบบสอบถามปลายเปิดด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร.....	52
10	ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดในการ ดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร.....	54

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ชั้นพฤติกรรมทางด้านเจตคติ.....	8

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เรามีความต้องการที่จะปลูกฝังความเชื่อและไว้วางใจซึ่งกันและกันและกันความเป็นมิตรสหายความสามัคคีกลมเกลียวและมีความต้องการทำกิจกรรมร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการผูกพันตนเองด้วยความเต็มใจเพื่อรวมพลังทั้งหมดเข้าเป็นหนึ่งเดียว นี่คือจริยธรรมของผู้ใช้แรงงานที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน (ถวิล เลิศประเสริฐ, 2528 : 4) ในการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน และการแบ่งปันผลที่บังเกิดขึ้นจากบุคคลที่ร่วมมือกันประกอบการนั้น นับว่าเป็นเรื่องเก่าแก่ของสังคมมนุษย์ ซึ่งได้มีมาช้านานแล้ว และปรากฏว่าความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ได้อาศัยการร่วมมือดังกล่าวตลอดมา และหากได้ปฏิบัติให้กว้างขวางออกไปได้เพียงใดก็ยิ่งจะทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเพียงนั้น (ณรงค์ เส็งประชา, 2527 : 1) ดังนั้นในการดำรงชีวิตและการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อความกินดีอยู่ดีมีสันติสุขและประสบความสำเร็จก้าวหน้านั้น ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนเราแต่ละคนไม่อาจแสวงหาสิ่งที่เราต้องการได้ด้วยตนเองหรือแม้ว่าจะสามารถหามาได้ก็มักจะมีอุปสรรคและปัญหาบางอย่างที่ยากแก่การแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดีโดยลำพังได้ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าประชาชนประสบปัญหาเป็นจำนวนมาก สามารถรวมกลุ่มกันและร่วมมือกันทำงานเป็นระบบก็สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีแก้ปัญหาวีธีหนึ่งได้ผลอย่างถาวรคือ การแก้ปัญหาโดยวิธีการสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการแก้ไข (ประทีนทิพย์ วิสุทธิกุล, 2535 : 8-9 ; อ้างอิงจาก ประมุข วิทยานนท์, 2533 : ไม่มีเลขหน้า)

สหกรณ์เป็นลักษณะเฉพาะตัว การยอมรับของสังคมมีความจำเป็นต่อเนื่องกับความก้าวหน้าของสหกรณ์ เนื่องมาจากการปฏิบัติที่ต้องเป็นแบบอย่างของการจัดการที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพที่สุด สามารถบริการได้มากที่สุดและเป็นธุรกิจที่มีประโยชน์ทั้งสำหรับผู้ถือหุ้นและสังคม ซึ่งสหกรณ์ได้ดำรงอยู่ การที่จะให้สหกรณ์มีชื่อเสียงกว้างขวางในหมู่ประชาชนนั้น ไม่ใช่การเผยแพร่หรือพูด แต่โดยความรู้สึกรักจากความสำเร็จมั่นคง อาจจะกล่าวได้ว่า การจัดการของสหกรณ์มีความสำคัญต่อสหกรณ์อย่างมาก ซึ่งอาจจะเกี่ยวพันถึงความคงอยู่ของสหกรณ์อีกด้วย (วินัย อาจคงหาญ, 2525 : 3)

ประเทศไทยเริ่มสนใจระบบสหกรณ์เมื่อ พ.ศ.2457 และได้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2459 คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ ซึ่งมีลักษณะเป็นสหกรณ์ประเภทจัดหาทุนโดยมีนโยบายให้สมาชิกได้รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเองและหมู่คณะ นับแต่นั้นมาระบบสหกรณ์ก็ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น และได้พัฒนาวิธีการจัดการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมี สหกรณ์เกิดขึ้นหลายประเภท เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ (พันธุม ดิษยมณฑล, 2530 : 21)

สหกรณ์ร้านค้า จัดว่าเป็นระบบองค์การอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยตัวป้อน หมายถึง สมาชิก วัสดุอุปกรณ์ ทุนและเทคนิคต่าง ๆ กระบวนการในการผลิต ซึ่งหมายถึงการดำเนินการและกิจกรรมต่าง ๆ และผลผลิต ซึ่งหมายถึง ผลการบริการ ผลกำไร ผลสำเร็จของสหกรณ์ ดังนั้นองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารกิจการสหกรณ์ร้านค้าโดยทั่วไปนอกจากจะอาศัยเงินทุนหมุนเวียนและอาคารสถานที่ตั้งอยู่ในทำเลการค้าที่เหมาะสมแล้ว ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดการที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ คณะกรรมการดำเนินการมีความรู้ความสามารถในการจัดการด้านการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก

และการควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายจัดการมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารธุรกิจเพียงเอกชน สามารถจัดหา สินค้าที่มีคุณภาพ ราคายุติธรรม และตรงกับความต้องการของสมาชิกมาจำหน่าย รวมทั้งมีเทคนิควิธีการกระตุ้นสมาชิกให้มาอุดหนุนสินค้าและบริการจากสหกรณ์อยู่เสมอ ขณะเดียวกันมวลสมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการได้อย่างแท้จริง โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจการสหกรณ์ตามหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ย่อมส่งผลให้สหกรณ์มั่นคงและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (ถนอมศรี ปรารธนาดี. 2530 : 2 ; อ้างอิงจาก สนิท จิตตาภรณ์. 2526 : 10-11) และเพื่อเป็นการสนับสนุนในการทำงานร่วมกัน การรู้จักเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ของหมู่คณะ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาขึ้นเมื่อ พ.ศ.2521 โดยยึดหลักให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับสหกรณ์ เพื่อเตรียมตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสหกรณ์ แต่การที่จะจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาให้ได้ผลดี ย่อมอาศัยการบริหารงานที่ดีควบคู่กันไปด้วย การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา จะมีระบบงานที่ชัดเจนและมีแบบแผน อันได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น หุ่นสมาชิก อาคารสถานที่ ฯลฯ กระบวนการ (Process) เช่น การบริหารงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ ฯลฯ ผลผลิต (Output) เช่น การบริการ ฯลฯ และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เช่น ความคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกมีจำนวนเพิ่มขึ้น การใช้บริการของสมาชิกเพิ่มปริมาณมากขึ้น (ประทีนทิพย์ วิสุทธิกุล. 2535 : 2 ; อ้างอิงจาก เทพพนม เมืองแมนและสวิง สุวรรณ. 2529 : 14)

จากทรรศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการได้รับความร่วมมือจากบุคคลฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและนักศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนและเอาใจใส่ในกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้วยดี การดำเนินงานสหกรณ์ก็จะประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การให้ความร่วมมือของนักศึกษาในการเป็นสมาชิกและการเข้าไปใช้บริการ จะมีส่วนช่วยให้สหกรณ์ร้านค้า ในสถานศึกษาประสบความสำเร็จมากขึ้น ดังนั้น คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าจะต้องดำเนินงานในด้านต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของนักศึกษาหรือสร้างเจตคติที่ดีให้แก่นักศึกษา เพื่อนักศึกษาเห็นความสำคัญของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาจะได้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในสถานศึกษาตามความเหมาะสมและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งมีสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นหลายประเภท เช่น สหกรณ์บริการ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดการเรียนการสอนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) และระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาและนักศึกษาในระดับนี้ส่วนมากกำลังอยู่ในวัยรุ่น การที่จะให้ความสนใจใช้บริการของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษามากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าว่าจะสามารถสร้างเจตคติที่ดีให้แก่นักศึกษาได้เพียงใด

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้า พบว่านักศึกษาไม่ค่อยให้ความสนใจในการใช้บริการมากนัก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของสมาชิก ในการปรับปรุงแก้ไขการจัดดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งยัง

จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่มีลักษณะการจัดและสภาพที่คล้ายกันได้ศึกษาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน
จัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในหน่วยงานของตนเองต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล ตามตัวแปรด้านเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิก
สหกรณ์ร้านค้า
3. เพื่อประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดดำเนินงาน
กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งจะเป็น
แนวทางแก่ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และหน่วยงานที่มีลักษณะการจัดและ
สภาพที่คล้ายกัน ในการนำข้อมูลไปปรับปรุง วางแผนและพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ให้มีประสิทธิภาพ
และสนองความต้องการของนักศึกษามากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 2
และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542
สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ
วิทยาเขตพัฒนวิชาการพระนคร และวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ จำนวน 4,423 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่ได้โดยการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยวิธีการ
สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 เพศ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.1.1 เพศชาย
 - 1.1.2 เพศหญิง

- 1.2 ระดับการศึกษา จำแนกระดับการศึกษา เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.2.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)
 - 1.2.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)
 - 1.3 การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า จำแนกระดับการใช้บริการ เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.3.1 ใช้บริการมาก
 - 1.3.2 ใช้บริการน้อย
 - 1.4 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.4.1 เป็นสมาชิก
 - 1.4.2 ไม่เป็นสมาชิก
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1. ด้านสินค้า
 - 2.2. ด้านการบริการ
 - 2.3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม
 - 2.4. ด้านบุคลากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจตคติ

หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง อาจจะเป็น ชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สนับสนุน หรือต่อต้าน ในที่นี้ได้แก่เจตคติที่เกี่ยวกับด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

1.1 เจตคติด้านสินค้า

หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้ได้ทั้งปริมาณที่เหมาะสมกับขนาดของธุรกิจ โดยมีการควบคุมคุณภาพของสินค้า มีการแสวงหาสินค้าจากแหล่งผลิตโดยตรงมาจำหน่าย การกำหนดราคาขาย การจัดวางสินค้าและวิธีจัดจำหน่าย เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสเลือกซื้อสินค้าตามความพอใจ

1.2 เจตคติด้านการบริการ

หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการจัดให้บริการ อำนวยความสะดวก การบริการที่รวดเร็ว การกำหนดเวลาเปิด-ปิดร้านที่ประกาศไว้แน่นอน การเอาใจใส่และให้ความสนใจแก่สมาชิกหรือลูกค้า การประชาสัมพันธ์ การจัดระบบบริการที่เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากในการใช้บริการ

1.3 เจตคติด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม

หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสถานที่ตั้งของสหกรณ์ร้านค้า และสภาพทั่ว ๆ ไปของสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จได้มากน้อยแค่ไหน ได้แก่ทำเลที่ตั้ง สถานที่ตั้ง สิ่งแวดล้อมภายนอก และสิ่งแวดล้อมภายใน

1.4 เจตคติด้านบุคลากร

หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่เข้ามาใช้บริการในสหกรณ์ร้านค้า โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ และความสามารถที่เกี่ยวข้องกับกิจการค้า

2. กิจกรรม

หมายถึง กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าที่จัดตั้งขึ้นตามหลักและวิธีการของสหกรณ์ โดยมีอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งที่เป็น สมาชิก และไม่ใช่มชิก

3. สหกรณ์ร้านค้า

หมายถึง ร้านค้าในสถานศึกษาซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานศึกษา สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา

4. นักศึกษา

หมายถึง ผู้ที่ศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร

5. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร 3 วิทยาเขต ได้แก่

5.1 วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ

5.2 วิทยาเขตพัฒนวิชาการพระนคร

5.3 วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ

6. การใช้บริการ

หมายถึง จำนวนครั้งที่นักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ไปซื้อสินค้าในสหกรณ์ร้านค้าในแต่ละสัปดาห์ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดว่าถ้าใช้บริการไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นผู้ใช้บริการจากสหกรณ์น้อย และถ้าใช้บริการตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์เป็นผู้ใช้บริการจากสหกรณ์มาก

7. การเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

หมายถึง ผู้ที่สมัครและได้รับการพิจารณาเป็นสมาชิกตามข้อบังคับของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สมมติฐานในการวิจัย /

1. นักศึกษาที่เพศต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ละด้าน และรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

2. นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแต่ละด้าน และรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแต่ละด้าน และรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่เป็นสมาชิกกับนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแต่ละด้าน และรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
3. ความหมายของกิจกรรม
4. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

1.1 ความหมายของเจตคติ

คำว่า “เจตคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “attitude” หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทัศนคติ” มีผู้ให้ความหมายตามแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกัน ดังนี้

อลพอร์ต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2539 : 5 ; อ้างอิงจาก Allport. 1962 : 564)

กล่าวว่า “เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางความคิดและความรู้สึก ซึ่งก่อตัวจากผลของประสบการณ์ มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลที่มีต่อทุกสิ่งและทุกสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องด้วย”

ฟิชบาย (Fishbien. 1967 : 8) กล่าวว่า เจตคติเป็นสภาพความพร้อมของการจัดรูปแบบของจิตใจและประสาท ตลอดจนประสบการณ์ พฤติกรรมของบุคคลในการตอบสนองต่อวัตถุและสถานการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

ทริแอนด์ส (Triandis. 1971 : 2) กล่าวว่า เจตคติเป็นความคิดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอารมณ์เป็นตัวนำ ทำให้บังเกิดจิตใจโน้มเอียงก่อให้เกิดการกระทำแบบหนึ่งต่อสถานการณ์ทางสังคมเฉพาะอย่างหนึ่ง

กิลฟอร์ด (Guilford. 1975 : 456-457) กล่าวว่า เจตคติ คือ การที่บุคคลมีความโน้มเอียงในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนต่อการกระทำในสังคม หรือสิ่งที่มีอยู่ในสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง

กู๊ด (Good. 1973 : 48) ให้คำจำกัดความไว้ว่า เจตคติหมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสภาพการณ์บางสิ่งบางอย่างของบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว ความไม่พอใจในสิ่งนั้น ๆ

คาร์เพลน (Kaplan. 1965 : 154) กล่าวว่าเจตคติเป็นความโน้มเอียงหรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่แน่นอน ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความจริงและการตัดสินใจอย่างรอบคอบ แต่แท้ที่จริงแล้ว เจตคติส่วนใหญ่จะเกิดจากอารมณ์ที่มีต่อบุคคล ความคิด และสิ่งต่าง ๆ ทันทีโดยไม่ค่อยคำนึงถึงความเป็นจริงของสถานการณ์เหล่านั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 : 12) ให้ความหมายของเจตคติหมายถึง ความรู้สึกของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกว่าชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เราเกี่ยวข้องอยู่ เจตคติเป็นสิ่งที่ชี้นำบอกทิศทางอาการแสดงออกของเราที่จะกระทำต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ เจตคติจึงมีความสำคัญ

ในการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ

โสภา ชูพิกุลชัย และอรรถย ชื่นมนุญย์ ให้คำจำกัดความไว้ว่า เจตคติ เป็นระบบที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งรวมถึงส่วนของการรับรู้ความรู้สึกและของแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการกระทำพฤติกรรม ส่วนของการรับรู้นี้จะประกอบไปด้วยความเชื่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งของหรือความคิดเห็นต่าง ๆ และความรู้สึกอาจเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและแนวโน้มด้วย

เซดคักดี โฆวาสินธุ์ (2522 : 93) ให้ความหมายเจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งเจตคติจะแสดงออก หรือปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีที่สิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2527 : 51) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ เป็นกริยาทำทางที่รวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมของบุคคลหรือความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ เช่นต่อวัตถุ สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม โดยแสดงออกมาในทางสนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดี เห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น หรือในทางต่อต้าน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ไม่เห็นดีไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

อุดม หนูทอง (2518 : 7-8) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ทำที่ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ภายหลังจากการที่คนเราได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น เรื่องนั้นมาแล้ว ซึ่งมีทั้งในลักษณะนิมิต (Positive) และนิเสธ (Negative)

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า เจตคติ คือ ความรู้สึก ความคิดเห็นและความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น ชอบ ไม่ชอบ สนับสนุน หรือต่อต้าน เป็นต้น

1.2 ขั้นตอนการเกิดเจตคติ

แหล่งหรือจุดกำเนิดเจตคติของบุคคลนั้นมีอยู่มากมายหลายประการ ออลพอร์ต และฮิลการ์ด (คักดี สุนทรเสณี. 2531 : 4 ; อ้างอิงจาก Allport and Hilgard. 1962 : 564) เสนอว่า เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดได้ตามเงื่อนไข ดังนี้

1.2.1 การรับรู้หรือการให้ความสนใจ ในขั้นนี้บุคคลจะถูกกระตุ้นให้รับทราบว่ามีเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าบางอย่างปรากฏอยู่ และบุคคลนั้นจะมีความยินดีหรือมีภาวะจิตใจที่พร้อมจะรับสิ่งเร้านั้น หรือให้ความสนใจต่อสิ่งเร้านั้น การรับหรือการให้ความสนใจนี้เป็นขั้นของ "สภาพจิตใจ" ขั้นแรกที่จะนำไปสู่สภาพจิตใจขั้นต่อไป ต่อเนื่องจากคนเรามีประสบการณ์เดิมหรืออาจจะได้จากการเรียนรู้ชนิดเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ จากประสบการณ์เดิมนั้น บุคคลนั้นอาจจะมีสภาพจิตใจในขั้นของการรับหรือการให้ความสนใจอยู่พร้อมแล้ว โดยที่ไม่ต้องถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ การรับหรือการให้ความสนใจนี้ บุคคลจะมีสภาพจิตใจ 3 ลักษณะ คือ

1.2.1.1 เกิดความตระหนัก ถูกผิด หรือเกิดความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง มีเหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามี หรือการได้รู้สึกถูกผิดเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจเท่านั้น

1.2.1.2 ความเต็มใจที่จะรับสิ่งนั้นมากระตุ้น

1.2.1.3 การเลือกรับหรือการเลือกให้ความสนใจ โดยบางคนจะเลือกรับในสิ่งที่นำความพอใจมาให้ และจะไม่รับในสิ่งที่เขาไม่ชอบ

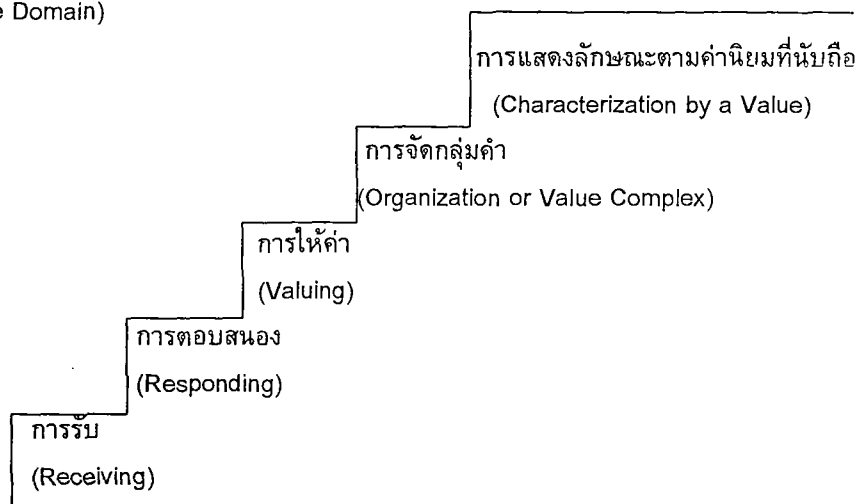
1.2.2 การตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากพฤติกรรมในขั้นที่หนึ่ง บุคคลจะให้ความสนใจอย่างเต็มที่ มีความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่มากกระตุ้น เกิดความนิยมเต็มใจ และพอใจที่จะตอบสนองต่อความรู้สึกผูกมัดนี้ ยังเป็นเพียงความรู้สึกขั้นต้นเท่านั้นที่ยืนยันไม่ได้แน่นอนว่าบุคคลนั้นมีเจตคติหรือค่านิยมต่อสถานการณ์หรือสิ่งเร้า นั้น ๆ อย่างไร

1.2.3 การให้ค่า เป็นขั้นที่บุคคลจะกระทำปฏิกิริยาหรือมีพฤติกรรมที่แสดงว่าเขายอมรับหรือรับรู้สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับเขา หรือแสดงว่าเขามีค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.2.4 การจัดกลุ่มค่า คือบุคคลเกิดค่านิยมต่าง ๆ ขึ้นแล้ว ค่านิยมที่เกิดขึ้นนั้นจะมีหลายชนิด จึงมีความจำเป็นจะต้องจัดระบบของค่านิยมต่าง ๆ ให้เข้ากลุ่ม โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเหล่านั้น

1.2.5 การแสดงลักษณะค่านิยมที่ยึดถือ พฤติกรรมในขั้นนี้อาจจะแสดงให้เห็นได้ โดยบุคคลสร้างปรัชญาชีวิตสำหรับตัวเอง หรือคิดกฎต่างๆ ในการปฏิบัติตน โดยพิจารณาถึงเหตุผลทางด้านศีลธรรมจรรยา และทางด้านหลักประชาธิปไตย ดังปรากฏตามภาพประกอบต่อไปนี้

ด้านเจตคติ (Affective Domain)

ภาพประกอบ 1 ขั้นพฤติกรรมทางด้านเจตคติ

ที่มา : ทวีสิทธิ์ ลิทธิกร. 2535 : 30

แมคกายส์ (พัชรี วรกวิน. 2522 : 71 – 72 ; อ้างอิงจาก Mc Guire. 1968.) ยังได้เสนอขบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ 5 ขั้น ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การใส่ใจ (Attention) เป็นความสนใจ ความใส่ใจในการรับฟัง ถ้าบุคคลไม่ให้ความสนใจที่จะฟังแล้วขบวนการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้น และจะไม่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สาเหตุที่ทำให้คนสนใจฟังก็ได้แก่ ผู้สื่อความและเนื้อหาของสารนั้น ๆ

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความเข้าใจในความหมายของสารนั้น ความยากหรือง่ายเกินไปจะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจและไม่เข้าใจ ดังนั้นเราจะสังเกตเห็นได้จากการโฆษณา เขาจะใช้เวลาให้น้อยที่สุด แต่ทำให้ผู้ฟังรับฟังได้มากที่สุด

3. การยอมรับ (Acceptance) เป็นผลมาจากข้อ 1 และ 2 หากบุคคลตั้งใจฟังเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งก็จะทำให้เกิดการยอมรับ แต่ที่ไม่ได้สนใจฟัง ไม่มีความเข้าใจก็จะยกเลิกไม่เกิดการยอมรับขึ้น

4. การเก็บเอาไว้ (Retension) เป็นความคงทนหรือเป็นการจำ อาจจะเก็บไว้ระยะหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปอาจจะเปลี่ยนไป หรืออาจจะยังคงอยู่ ถ้าตัวผู้สื่อมีความน่าเชื่อถือมาก การเก็บเอาไว้ก็จะคงทนและอยู่ได้นาน

5. การกระทำ (Action) บุคคลเมื่อเปลี่ยนเจตคติก็จะเปลี่ยนด้านการกระทำด้วย ซึ่งมีผลต่อส่วนรวมและสังคม ถ้าเราเปลี่ยนความเชื่อแล้ว แต่ไม่ได้ลงมือกระทำก็ไม่มีผลกระทบต่อใคร

1.3 องค์ประกอบของเจตคติ (Attitude Components)

เจตคติประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ กัน ซึ่งนักจิตวิทยาได้เสนอไว้ 3 ลักษณะ คือ

1.3.1. เจตคติที่มีสามองค์ประกอบ คือ

1.3.1.1 องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Cognitive Component) เป็นเรื่องของความรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ารู้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทางบวกหรือทางลบ ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติขึ้น ถ้าเรารู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี เราก็ม会有เจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี และถ้ารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางไม่ดี เราก็ม会有เจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใดเลยเจตคติก็จะไม่เกิดขึ้น หรือไม่มีสิ่งใดในโลก เราก็ม会有ไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งใด ๆ เลย

1.3.1.2 องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกเร้าขึ้นจากการรู้นั้น เมื่อเราเกิดการรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว จะทำให้เราเกิดความรู้สึกในทางดีหรือไม่ดี ถ้าเรารู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดี เราก็ม会有ไม่ชอบหรือไม่พอใจในสิ่งนั้น ๆ

ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่ง คือชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความจริง (Facts) ต่าง ๆ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

1.3.1.3 องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component or Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือในทางทำลายขัดขวาง ต่อสู้ เป็นต้น

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ ทริแอนด์ (Triandis, 1971 : 3) มอร์ริส (Morris, 1990 : 610) พิชนี่ วรกวิน (2522 : 60 – 61) เชดส์คอร์ท โฆวาสินท์ (2520 : 40) ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3 – 4)

1.3.2. เจตคติที่มีสององค์ประกอบ คือ

1.3.2.1 องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง องค์ประกอบด้านความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายของเจตคติ

1.3.2.2 องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ หรือทำที่ที่ดี-ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ โรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1965) แคทซ์ (Katz. 1960) กิลฟอร์ด (Guilford. 1975) และคาร์เพลน (Kaplan. 1965)

1.3.3 เจตคติเบื้องต้นประกอบเดี่ยว คือ องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ หรือทำที่ที่ดี-ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ เทอร์สโตน (Thurstone. 1959) อินสโก (Insko. 1967 : 2 – 3) นิวแมน และนิวแมน (Newman and Newman. 1983)

1.4 ลักษณะของเจตคติ

การพิจารณาเจตคติอาจทำได้หลายแง่หลายมุม แต่จากการศึกษาของ ชอร์และไรท์ (Show and Wright. 1967 : 6 – 10) สุภาพ วาดเขียน (2525 : 211 – 212) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1.4.1 เป็นผลหรือขึ้นอยู่กับการณ์บุคคลประเมินผลสิ่งเร้า แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม

1.4.2 เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้มโดยจะครอบคลุมช่วงของเจตคตินั้น ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก-ปานกลาง และน้อย นั่นคือ เจตคติจะมีค่าทั้งทางบวกและลบ

1.4.3 เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง

1.4.4 เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าหมายเจตคติหรือสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม

1.4.5 เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกันอาจสัมพันธ์กัน

1.4.6 เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนั้นจะเป็นการเตรียมภายในของจิตมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตเห็นได้

1.4.7 สภาวะของความพร้อมจะตอบสนองในลักษณะที่กล่าวในข้อ 6 นั้น เป็นลักษณะซับซ้อนที่บุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้และบางครั้งไม่มีเหตุผล

1.4.8 เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม

1.4.9 เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการทำนาย หรืออธิบายเจตคติ

1.4.10 เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระยะเวลา ความเป็นปัญญา เป็นต้น

1.4.11 เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

1.5 ความสำคัญของการวัดเจตคติ

การวัดเจตคติของบุคคลต่อเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของบุคคล วัตถุ และสิ่งต่าง ๆ ล้วนให้ประโยชน์แก่บุคคล หรือสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.5.1 การวัดเจตคติเพื่อทำนายพฤติกรรม

เนื่องจากการวัดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ย่อมเป็นเรื่องแสดงว่าเขามีความรู้ด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด เจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่าบุคคลนั้นจะมีการกระทำไปในทำนองใดด้วย ดังนั้นการทราบเจตคติของบุคคลย่อมช่วยให้ทำนายการกระทำของบุคคลได้ ความสามารถในการทำนายพฤติกรรมของผู้อื่นเป็นความ

ต้องการของมนุษย์และสังคม เพราะจะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อบุคคลนั้นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและ อาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ด้วย

1.5.2 การวัดเจตคติเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล

เจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น เปรียบเสมือนสาเหตุภายในซึ่งมีกำลังผลักดันให้บุคคลกระทำได้ต่าง ๆ กัน เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนี้ อาจได้รับสาเหตุมาจากผลภายนอกด้วยส่วนหนึ่ง และเจตคติของ บุคคลอาจเป็นเครื่องกรองหรือหันเหอิทธิพลของสาเหตุจากภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลนั้นได้ ดังนั้น การจะเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจนบางกรณีจำเป็นต้องวัด เจตคติของบุคคลต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

1.5.3 การวัดเจตคติเพื่อหาทางป้องกัน

ในสังคมนั้นการที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไรนั้นเป็นสิทธิของแต่ละบุคคล แต่การ ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมย่อมเป็นไปได้เมื่อประชาชนมีเจตคติต่อสิ่งเดียวกันคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะ เป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

1.5.4 การวัดเจตคติเพื่อหาทางแก้ไข

ในสังคมประชาธิปไตย บุคคลสามารถจะมีเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันไปได้มาก แต่ ในบางเรื่องจำเป็นที่จะต้องได้รับความคิดเห็นและเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อที่ประชาชนจะได้มีการกระทำที่ พร้อมเพรียงกัน เช่น การรักษาความสะอาดบนท้องถนน และบ้านเรือนของตน เพื่อช่วยให้เกิดการกินดีอยู่ดี โดยทั่วกัน การวัดเจตคติของประชาชนจะได้ข้อมูลที่ชี้บอกว่า ประชาชนกลุ่มนั้น ๆ มีเจตคติที่สอดคล้องกับ นโยบายของชาติ ซึ่งต้องการความร่วมมือจากประชาชน ดังนั้นการวัดเจตคติจึงอาจแสดงให้เห็นทราบว่า บุคคลมี ลักษณะที่เหมาะสมหรือไม่เพียงพอ เพื่อประโยชน์ในการหาทางแก้ไขเจตคติที่ไม่ถูกต้องและปลูกฝังเจตคติที่ดี ต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการวัดเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ในเรื่องต่าง ๆ นั้น สามารถนำมา ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะแก่ส่วนรวม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องวัดเจตคติมากยิ่งขึ้น

1.6 ทฤษฎีเจตคติ

เจตคติไม่ได้เกิดโดยกำเนิดหรือพันธุกรรม แต่เจตคติเกิดขึ้นภายหลัง อาจเกิดจากการเรียนรู้ การ เลียนแบบหรือเกิดจากการได้รับแรงเสริมกำลัง ฯลฯ ก็ได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีใหญ่ ๆ ได้คือ (ศักดิ์ สุนทรเสวี. 2531 : 8)

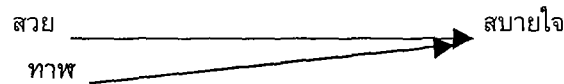
1.6.1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขและการให้แรงเสริม (Conditioning and Reinforcement Theories)

เป็นทฤษฎีเจตคติที่ใช้หลักการเรียนรู้ที่มีเงื่อนไขและแรงเสริมกำลัง คือจะให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดก็นำสิ่งนั้นมาเป็นเงื่อนไขหรือนำไปเกี่ยวโยง (associate) กับอีกสิ่งหนึ่งที่ชอบ หรือสิ่งที่ เขามีเจตคติที่ดีอยู่ก่อนแล้ว เขาจะเชื่อมโยงของสองสิ่งดังกล่าว และจะชอบในสิ่งที่เป็นเงื่อนไขนั้นด้วย

ตัวอย่างเวลาเราซื้อของขวัญให้คนรักของเรา เราจะเลือกในสิ่งที่เธอชอบมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อที่จะ นำตัวเราเข้าไป associate กับของขวัญที่เธอชอบ จะทำให้เธอชอบเรามากขึ้น

หลักการดังกล่าวเป็นหลักการเรียนรู้ที่มีเงื่อนไข ซึ่งเป็นทฤษฎีของ Pavlov (1849) เรียกว่า Pavlov-Respondent Conditioning Theory หรือ Classical Conditioning Theory ซึ่งเป็นหลักการเรียนรู้โดยการทดแทน (Substitution learning)

ได้มีนักจิตวิทยา นำทฤษฎีนี้มาใช้อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางด้านเจตคติคือ นำสิ่งที่เป็นกลาง (Neutral) มากกระตุ้นให้เกิดเจตคติได้ ทางจิตวิทยาจะใช้คำที่ไม่มีมีความหมาย (Nonsense syllables) คือคำที่มีพยัญชนะ 2 ตัว และมีสระอยู่ตรงกลางระหว่างพยัญชนะมาเป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นตัวสำหรับวางเงื่อนไข เช่น คำว่า นาร ทาพ และบาว เป็นต้น นำคำใดคำหนึ่งที่มีลักษณะดังนี้ ไปจับคู่กับคำอื่นที่บุคคลรู้จักหรือตอบสนองได้ เช่น “สวย” นำสองคำนี้ (ทาพและสวย) มาแสดงให้เห็นพร้อม ๆ กันบ่อย ๆ จะทำให้บุคคลถูกกระตุ้นให้สบายใจ ถึงแม้จะมีคำว่าทาพคำเดียวก็ตาม เช่น

สรุปได้ว่าการก่อให้เกิดเจตคติจากทฤษฎีการวางเงื่อนไข และการให้แรงเสริมมี 3 วิธี คือ

1.6.1.1 วิธีสร้างเจตคติแบบ Association คือแบบเชื่อมโยงสิ่งเร้าตั้งแต่สองตัวขึ้นไป แบบของ Pavlov ในชีวิตประจำวันของคนเราได้รับการเรียนรู้ประเภทนี้มากมาย เช่น การโฆษณา การค้าขาย เป็นต้น

1.6.1.2 วิธีให้แรงเสริม (Reinforcement) ซึ่งเป็นหลักการของ skinner เมื่อจะให้บุคคลเกิดเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่งก็โดยการให้รางวัล คำชมเชย พฤติกรรมใดที่ได้รับรางวัลบุคคลนั้นก็จะมีพฤติกรรมเรื่อย ถ้าไม่มีคนชมเรา เราก็ชมตัวเราเอง ภูมิใจตัวเอง (Self reinforcement) ซึ่งทำให้เจตคติคงอยู่ตลอดไป

การติชม (Verbal reinforcement) เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งจะทำให้เปลี่ยนแปลงเจตคติได้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลมี 2 ลักษณะคือ

ลักษณะแรก เป็นการเปลี่ยนแปลงเจตคติอย่างผิวเผิน คือความคิดกับการกระทำไม่สอดคล้องต้องกันความคิดหรือเจตคติอย่างหนึ่ง การกระทำอีกอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ที่ปฏิบัติตามไปโดยความรู้สึกไม่เห็นดีเห็นงามด้วย เพราะกลัวว่าจะเสียผลประโยชน์ไปบางอย่าง เข้าลักษณะที่ว่า “เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม”

ลักษณะที่สอง เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อและการกระทำ เป็นการยอมรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยจิตใจ ด้วยความจริงใจ

1.6.1.3 เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ (Imitation a model) คือคนอื่นมีเจตคติอย่างไรเราก็มีเจตคติตามอย่างเขาบ้าง พ่อ แม่ เพื่อน และครู จะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่เด็กจะเลียนแบบเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ตามตัวแบบนั้น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของตัวแบบกับกรรมของเจตตินั้น ๆ เช่น พ่อแม่นับถือศาสนาพุทธ ลูกจะมีเจตคติที่ดีต่อศาสนาพุทธและยอมรับนับถือศาสนาพุทธด้วย

1.6.2 ทฤษฎีเครื่องล่อใจ (Incentive Theories)

สิ่งจูงใจต่าง ๆ จะทำให้คนเรามีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น ผืน เป็นสิ่งจูงใจหรือเครื่องล่อใจอย่างหนึ่ง เจตคติของคนทั่ว ๆ ไปจะมีเจตคติต่างจากพวกชาวเขาที่ปลูกฝิ่น คนเราจะมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางที่ดีต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือสิ่งที่ทำให้เราเกิดความพอใจ ชาวเขาที่ปลูกฝิ่นจะมีเจตคติที่ดีต่อฝิ่น เพราะฝิ่นทำให้พวกเขาได้รับประโยชน์มากมายจากการปลูกฝิ่น คนเราจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใด เราต้องเชื่อแล้วว่าสิ่งนั้นจะมีประโยชน์หรือสร้างความพอใจแก่เรา

เจตคติส่วนใหญ่จะเกิดจากแรงจูงใจพื้นฐาน หน้าที่ของเจตคติแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.6.2.1 เจตคติช่วยเป็นเครื่องมือทำให้เราไปถึงจุดมุ่งหมายและช่วยในการปรับตัว (Instrumental and adjustive function) การที่คนเราจะมีเจตคติต่อสิ่งใดทางใดก็เพราะว่าสิ่งนั้นจะนำเราไปยัง

จุดมุ่งหมายบางอย่างได้ ถ้าบรรลุถึงจุดหมาย เราก็มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อจุดมุ่งหมายของเรา เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

1.6.2.2 เจตคติช่วยป้องกันตัวเราเองได้ (Self-defensive function) เจตคติในบางเรื่องจะช่วยป้องกันตัวเราเองได้ คือเราเชื่อในบางสิ่งบางอย่างแบบบิดเบือน ซึ่งจะทำให้เราสบายใจขึ้น เพื่อเป็นการรักษาภาพพจน์ของตัวเอง จะทำให้เราเห็นภาพพจน์ในทางที่ดีของเรา ทำให้เราสบายใจและลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาของตัวเองได้ คนเรามักจะหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเรา

1.6.2.3 เจตคติช่วยให้เราได้แสดงออกทางด้านพฤติกรรมต่าง ๆ (Self – expressive function) เรามีความคิดอย่างไร หรือมีค่านิยมอย่างไร เราก็มักจะพยายามที่จะมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความคิดหรือค่านิยมของเราด้วย เพื่อให้เรามีลักษณะตามที่เราคิดว่าเราเป็นเช่นนั้น

1.6.2.4 เจตคติช่วยทำหน้าที่ให้เกิดความรู้ (Knowledge function) คนเราจะอยู่ในโลกได้จะต้องมีความรอบรู้พอควรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ด้วย เราจะต้องสามารถคาดคะเนได้ว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านั้นจะเป็นอย่างไร เราสามารถคิดและแก้ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ สามารถทำนายสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เพื่อไม่ให้เราเกิดความสับสนจนเกินไป

1.6.3 ทฤษฎีการสอดคล้องของการรู้ (Cognitive consistency approach)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดหรือการรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งทำให้เกิดความรู้หลาย ๆ ด้าน หรือมีส่วนประกอบของการรู้ (Cognitive element) หลายอย่าง รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าเรารู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีมากกว่าในทางที่ไม่ดีก็จะเกิดความสอดคล้องของการรู้ขึ้น ทำให้เราเกิดเจตคติที่ดีในสิ่งนั้น หรือถ้าเรารู้ในทางที่ไม่ดีมากกว่าในทางที่ดีก็จะเกิดความไม่สอดคล้องของการรู้ ทำให้เรามีเจตคติที่ไม่ดีหรือไม่ชอบสิ่งนั้น และเมื่อเรารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีและไม่ดีพอ ๆ กัน จะทำให้เราเกิดความขัดแย้งของการรู้ขึ้นเรียกว่าเกิดความไม่สอดคล้องของการรู้ขึ้น (cognitive dissonance) ดังนั้นเราจะต้องรู้ในทางที่ดีให้มากกว่าในทางที่ไม่ดี เราจึงจะมีเจตคติในทางที่ดีมากกว่า

ส่วนประกอบของการรู้ (Cognitive element) ของคนเรา ถ้ารู้ในทางที่ดีมากกว่าในทางที่ไม่ดีจะเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นในความรู้หรือความคิดของคนเรา คือ

- เกิดความมั่นคง (consistency)
- เกิดความสมดุล (balance)
- เกิดความสอดคล้อง (consonance)
- เกิดความเหมาะสม (congruity)

ถ้าส่วนประกอบของการรู้ของเราอยู่ในทางที่ไม่ดีมากกว่าในทางที่ดีจะเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นในความรู้หรือความคิดของคนเรา คือ

- เกิดความไม่มั่นคง (inconsistency)
- เกิดความไม่สมดุล (imbalance)
- เกิดความไม่สอดคล้อง (dissonance)
- เกิดความไม่เหมาะสม (incongruity)

2. แนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

2.1 ความหมายของสหกรณ์

คำว่า “สหกรณ์” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย ดังนี้

พสุ สัตถาภรณ์ (2533: 15) ได้ให้ความหมายของ “สหกรณ์” ไว้ว่า หมายถึง “การทำงานร่วมกัน (Working together) หรือการร่วมมือกันในความหมายพิเศษเฉพาะ หมายถึง ระบบการรวมกันทำงานของบุคคลด้วยความสมัครใจ โดยยึดหลักเสมอภาคเพื่อจัดการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของคนกลางในด้านใดด้านหนึ่งตามความต้องการทางเศรษฐกิจของตน

ณรงค์ เส็งประชา (2527 : 16) กล่าวว่า สหกรณ์หมายถึงองค์การธุรกิจที่เป็นเจ้าของและทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการ โดยยึดหลักความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม หลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักการให้ความรู้และการศึกษา และหลักการแบ่งเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนแห่งธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์และความยุติธรรมของสมาชิก

ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2523 : 298) กล่าวว่า สหกรณ์ คือ องค์การธุรกิจอย่างหนึ่งซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการ โดยกลุ่มบุคคลผู้มีความประสงค์อย่างเดียวกันในการที่จะจัดปัญหาความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่สมาชิกหรือดำเนินธุรกิจร่วมกันโดยถือความสมัครใจ

มังกร ชัยพันธ์ (2529 : 11) ได้กล่าวถึงความหมายของสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นการดำเนินงานที่ไม่มุ่งกำไร เป็นการช่วยขจัดความยุ่งยากทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการแสวงหากำไร นอกจากนี้สหกรณ์เป็นการรวมคน มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานตามหลักเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมอาชีพ โดยอาศัยหลักการช่วยตัวเอง และผลประโยชน์ที่ได้รับต้องแบ่งตามสัดส่วนของงานที่สมาชิกคนหนึ่ง ๆ กระทำ มิได้แบ่งตามส่วนของเงินทุน นอกจากนี้ทุกคนที่ร่วมกันทำงาน จะต้องเป็นไปตามความสมัครใจตามหลักแห่งความเสมอภาค เพื่อส่งเสริมประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจโดยวิธีสุจริต

โสรัจ แสนศิริพันธ์ (2519) กล่าวว่า “สหกรณ์เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกที่มีความหวังจะยกสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้น ร่วมกันประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง บริการซื้อขาย ผลิต ด้วยความสมัครใจ ยึดหลักประชาธิปไตยในเรื่องสิทธิหน้าที่ มาปฏิบัติให้เกิดผลกำไร นำมาแบ่งกันอย่างมีหลักเกณฑ์”

คาลเวิร์ต (Calvert. 1933) กล่าวว่า สหกรณ์เป็นองค์การแบบหนึ่งที่บุคคลรวมกันเข้าด้วยความสมัครใจ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยยึดหลักความเสมอภาค เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง

เฟย์ (Fay. 1948) กล่าวว่า สหกรณ์เป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นในกลุ่มคนอ่อนแอ เพื่อความมุ่งหมายในการค้าร่วมกันและดำเนินการด้วยน้ำใจที่ไม่เห็นแก่ตัว โดยมีข้อกำหนดว่าทุกคนที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่สมาชิกภาพมีส่วนในผลตอบแทนตามส่วนการใช้ประโยชน์ของสมาคมของตน

ฮัคแมน (Heckman. 1969) กล่าวว่า สหกรณ์เป็นประชาธิปไตยทางสังคมเศรษฐกิจ เป็นเจ้าของและควบคุมโดยสมาชิกผู้ถือหุ้น และมีความมุ่งหมายเพื่อดำเนินการให้บริการที่จำเป็นแก่สมาชิกในราคาต้นทุน

ชาร์ (Schaar. 1973) กล่าวว่า สหกรณ์เป็นธุรกิจที่สมาชิกเป็นเจ้าของด้วยความสมัครใจ และควบคุมโดยสมาชิกผู้ถือหุ้น และดำเนินการโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิกโดยยึดหลักไม่แสวงกำไร

จากข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า สหกรณ์ หมายถึง องค์การธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของกลุ่มคนโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ยึดหลักประชาธิปไตย หลักเสรีภาพ ความเสมอภาค เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก

2.2 มูลเหตุของการเกิดสหกรณ์

ในการดำรงชีวิตและการประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อความกินดีอยู่ดีมีสันติสุข และประสบความสำเร็จ

ก้าวหน้าขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนเราแต่ละคนไม่อาจแสวงหาสิ่งที่เราต้องการได้ด้วยตนเอง หรือแม้ว่าจะสามารถหามาได้ก็มักจะมีอุปสรรคและปัญหาบางอย่างที่ยากแก่การแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดีโดยลำพังได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นลำพังคนเดียวไม่สามารถแก้ไขได้สำเร็จ ในกรณีเช่นนี้ถ้าประชาชนประสบปัญหาเป็นจำนวนมากสามารถรวมกลุ่มกันและร่วมมือกันทำงานเป็นระบบก็สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้วิธีแก้ปัญหาวิธีหนึ่งได้ผลอย่างถาวร คือ การแก้ปัญหาโดยวิธีการสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการแก้ไข

มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสหกรณ์ขึ้นครั้งแรกในทวีปยุโรป คือ ความยากจนหรือความเดือดร้อนของประชาชนในการดำรงชีพซึ่งเกิดขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ไปจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากการถูกเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจจากนายทุน และพ่อค้าคนกลาง จุดเริ่มแรกของการสหกรณ์มาจากกลุ่มผู้มีอาชีพเป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมจากการที่เขาต้องมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างลำบากเพราะฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และด้วยสาเหตุอื่น ๆ จึงเกิดการรวมตัวกัน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในประเทศอังกฤษได้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากได้มีผู้มีความรู้ความสามารถทำการประดิษฐ์เครื่องมือและเครื่องจักรใช้แทนแรงคนในการผลิตสินค้าและบริการอันเป็นผลนำไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม (กรมอาชีวศึกษา. 2527 : 4) สหกรณ์นับว่าเป็นองค์การชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์คิดค้นกันขึ้นมาตามผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างขนาดใหญ่ ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งนั้น โดยยึดถือหลักการร่วมมือร่วมใจกันประกอบกิจการของตนเอง และมีความมุ่งหมายมิใช่การแสวงหากำไรแต่เพื่อตัดคนกลางอันไม่จำเป็นออกไปเสีย ให้สมาชิกทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่ถือกำลังทรัพย์เป็นใหญ่ และผลที่เกิดขึ้นก็นำมาแบ่งปันกัน โดยวิธีที่เที่ยงธรรมในระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในกิจการนั้น วิธีวิธีนี้ถือหลักความร่วมมือแทนที่จะแข่งขันกันจึงได้ชื่อว่า การสหกรณ์ และบุคคลที่ได้ชื่อว่าสอนให้คนทั่วไปรู้จักการสหกรณ์คือ โรเบิร์ต โอเวน (Robert Owen) ชาวอังกฤษที่เห็นกรรมกรมีความคับแค้นจะแก้ด้วยวิธีใดเห็นว่าไม่สำเร็จจึงแนะนำให้รวมกันเข้าในรูป "ชมรมสหกรณ์" และสหกรณ์สมาคมแรกที่เกิดขึ้นแล้วดำเนินการได้เป็นผลสำเร็จถือเป็นแบบฉบับในโลกคือ ร้านสหกรณ์แห่งเมืองรอชเดล ประเทศอังกฤษ ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2387 (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2525 : 1)

2.3 อุดมการณ์สหกรณ์

อุดมการณ์สหกรณ์หมายถึง ความเชื่อหรือจุดมุ่งหมายหรืออุดมคติอันสูงส่งที่จูงใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 911) อุดมการณ์ คือ ระบบความเชื่อที่มีแบบแผน ซึ่งก่อให้เกิดการจูงใจให้กลุ่มชนในสังคมยึดถือนำมาใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุถึงความอยู่ดีกินดี อุดมการณ์ที่สำคัญที่สุดของ สหกรณ์ก็คือ การร่วมมือกันในการดำเนินธุรกิจ เพราะหากปราศจากเสียซึ่งการร่วมมือกันแล้ว สหกรณ์ก็ไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้และไม่สามารถแก้ปัญหาใด ๆ ได้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2525 : 22)

อุดมการณ์ เป็นความเชื่อหรือจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจใช้ได้ทั้งความหมายในทางที่ดีและไม่ดี สำหรับสหกรณ์จะต้องมีอุดมการณ์เป็นรากฐานในการวางนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึงซึ่งจุดหมายแห่งอุดมการณ์นั้น ดังนั้นอุดมการณ์สหกรณ์คือ แนวความคิดที่เชื่อว่าจะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีความกินดีอยู่ดีและมีสันติสุข โดยการประหยัด ช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2529 : ไม่มีเลขหน้า)

2.4 หลักสหกรณ์

ประพันธ์ เสวตนันท์ (2538 : 43) ได้กล่าวถึงหลักสหกรณ์ไว้ว่า หลักสหกรณ์ เปรียบเสมือนทฤษฎีทางสหกรณ์ หมายความว่า ถ้าเราต้องการให้การดำเนินงานสหกรณ์ก้าวหน้าประสบความสำเร็จแล้ว

ก็สมควรยึดหลักสหกรณ์ไว้ให้มั่น หลักสหกรณ์วางบรรทัดฐานในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางของการพัฒนาสหกรณ์ จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของขบวนการสหกรณ์ เราพบว่า หลักสหกรณ์ร็อกเซลได้เป็นที่ยอมรับนับถือกันในวงการสหกรณ์ของโลก โดยเฉพาะในยุคหลังปี ค.ศ. 1844 เป็นต้นมา หลักสหกรณ์ร็อกเซล สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสหกรณ์รูปอื่น ๆ ได้อย่างดี เพราะฉะนั้นในยุคของการพัฒนาสหกรณ์ระยะแรกทั่วโลกถือกันว่า หลักสหกรณ์ร็อกเซลมีฐานะเป็นหลักสหกรณ์ทั่วไป

หลักสหกรณ์ทั่วไป

ในยุคแรกถือกันว่า หลักสหกรณ์ร็อกเซล คือ หลักสหกรณ์ทั่วไป เพราะเป็นหลักที่มีคนยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ประกอบทั้งสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางดำเนินงานของ สหกรณ์ได้

หลักสหกรณ์ร็อกเซล มี 7 ข้อ ดังนี้

1. เปิดรับสมาชิกทั่วไป (open membership)
2. มีการควบคุมตามหลักประชาธิปไตย (democratic control)
3. เป็นกลางทางการเมือง และศาสนา (political and religious neutrality)
4. ซื้อขายด้วยเงินสดในราคาตลาด (cash purchase and sale at market prices)
5. จำกัดดอกเบี้ยที่ให้แก่ทุนเรือนหุ้น (payment of limited interest on share capital)
6. แบ่งเงินปันผลตามส่วนแห่งการซื้อ (distribution of the surplus among the members

in proportion to their purchase)

7. ส่งเสริมการศึกษาด้านการสหกรณ์ (education of the members on Cooperatives)

สหกรณ์แห่งเมืองร็อกเซลได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การยึดถือหลักสหกรณ์ทั้ง 7 ประการนี้ ทำให้สหกรณ์ดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น เป็นแบบอย่างกับสหกรณ์อื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตามก็มีการใช้หลักสหกรณ์ร็อกเซลอย่างแพร่หลาย นานวันเข้าก็มีการตีความผิดเพี้ยนไปจากเดิมทำให้มีปัญหาว่า สมาคมใดมีฐานะเป็นสหกรณ์ สมาคมใดไม่มีฐานะเป็นสหกรณ์ จะใช้เกณฑ์ใดเป็นเครื่องตัดสินว่า สมาคมนั้นเป็นสหกรณ์หรือไม่

องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliance) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า I.C.A. อันเป็นองค์การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการสหกรณ์ในประเทศต่าง ๆ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงลอนดอน ได้สนใจหามาตรการวัดความเป็นสหกรณ์ของสมาคมที่ยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ I.C.A. ได้จัดตั้งคณะกรรมการพิเศษ (special commission) ขึ้น 1 ชุด เพื่อศึกษาทบทวนหลักสหกรณ์ร็อกเซล เพื่อต้องการทราบว่ หลักสหกรณ์ข้อใดบ้างเป็นหลักขั้นมูลฐานของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิก จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นและหลักสหกรณ์ข้อใดบ้างเป็นหลักประกอบ ซึ่งบางสหกรณ์อาจไม่ต้องมีคุณสมบัติตาม แล้วแต่ความเหมาะสมของสหกรณ์นั้น ๆ

คณะกรรมการพิเศษดังกล่าว ได้เสนอผลการศึกษาต่อที่ประชุมใหญ่ของ I.C.A. ในปี ค.ศ. 1937 ณ กรุงปารีส สรุปได้ว่า ในบรรดาหลักสหกรณ์ทั้ง 7 ข้อนั้น สามารถแยกเป็นหลักสหกรณ์มูลฐาน (fundamental principles) รวม 4 ข้อ และหลักประกอบ (subsidiary principles) รวม 3 ข้อ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักสหกรณ์มูลฐาน 4 ข้อ

1. การรับสมาชิกเป็นการทั่วไป (open membership) หมายความว่า สหกรณ์จะต้องเปิดรับสมาชิกทุกคน ไม่จำกัดเพศ อายุ หรือเงื่อนไขอื่นใด และบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกภายหลังจะต้องมีฐานะเท่าเทียมกับสมาชิกที่เข้ามาก่อน

2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย (democratic control) หมายความว่า สหกรณ์จะต้องยึดหลักความเสมอภาคของสมาชิกทุกคน ในเมื่อสหกรณ์ถือว่า การรวมคนสำคัญกว่าการรวมทุน ในการลงคะแนนเสียงนั้นสมาชิกคนหนึ่งจะลงคะแนนเสียงได้ 1 เสียง เท่านั้น (One Man One Vote) ไม่ว่าตนจะมีหุ้นกับสหกรณ์เป็นจำนวนเท่าไรก็ตาม นอกจากนั้น เพื่อมิให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งมีกรรมสิทธิในหุ้นเรือนหุ้นของสหกรณ์มากเกินไป สหกรณ์มักจะมีบทบัญญัติห้ามสมาชิกมีหุ้นเกินกว่าที่กำหนดไว้ด้วย เช่น พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ.2511 ห้ามสมาชิกถือหุ้นเกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

3. จำกัดดอกเบี้ยให้แก่หุ้นเรือนหุ้น (limited return on share capital) หมายความว่า สหกรณ์ไม่ควรดึงดูดเงินหุ้นเข้าสหกรณ์ โดยวิธีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้แก่ หุ้นเรือนหุ้น เพื่อจูงใจให้คนมาซื้อหุ้นสหกรณ์มาก ๆ เพราะเท่ากับเป็นการทำให้ดุลถ่วงแห่งอำนาจระหว่างสมาชิกที่มีฐานะดี และสมาชิกที่มีฐานะยากจนเสียไป แม้จะมีหลักการเกี่ยวกับ One Man One Vote ก็ตาม แต่สมาชิกที่มีหุ้นเรือนหุ้นมาก ๆ จนเกินปกติ อาจใช้อิทธิพลทางอ้อมต่อสหกรณ์ จนทำให้สหกรณ์เสียความเป็นอิสระไปได้

4. การแบ่งเงินปันผลตามส่วนแห่งธุรกิจ (dividend on patronage) หลักสหกรณ์ข้อนี้นับเป็นหลักการแม่บทที่เป็นจุดเด่นของขบวนการสหกรณ์ ซึ่งได้มีการยึดถือกันมาโดยตลอด มากกว่าหลักสหกรณ์ข้อใดทั้งหมด และการแบ่งเงินปันผลตามวิธีการนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเงินสดเสมอไป

หลักสหกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบ 3 ข้อ

1. ความเป็นกลางทางการเมืองและศาสนา (political and religious neutrality) ส่วนประกอบข้อนี้เน้นหนักโดยนักสหกรณ์ร็อกเซล ซึ่งมีเจตนาไม่ต้องการให้การเมืองและศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นกรณีพิพาทในสหกรณ์ หลักสหกรณ์ข้อนี้มีคนคัดค้านมากในภายหลัง

2. การค้าขายด้วยเงินสด (cash trading) หมายความว่า สหกรณ์ไม่ควรค้าขายด้วยเงินเชื่อเป็นอันขาดเหตุผลคือ ในระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้น การขายสินค้าเชื่อมีแต่ทำให้กิจการของ สหกรณ์ทรุดโทรมลงไป หลักการข้อนี้ในปัจจุบันดูจะไม่ใช้สิ่งจำเป็นและทำให้การค้าขายพลอยหยุดชะงักไปด้วย จึงให้หลักสหกรณ์ข้อนี้เป็นหลักสหกรณ์ส่วนประกอบ

3. การส่งเสริมการศึกษา (educational promotion) ประเด็นในเรื่องการศึกษาข้อนี้ ดูจะสับสนค่อนข้างมากในหมู่นักสหกรณ์ สหกรณ์บางแห่งมีความเข้าใจว่า การให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานสมาชิก ถือเป็นการให้การศึกษาอย่างหนึ่ง การให้ทุนการศึกษาน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของงานองค์กรกุศลต่าง ๆ เช่นมูลนิธิ ถ้าจะทำก็คงได้ แต่ควรถือเป็นส่วนหนึ่งของการให้สวัสดิการแก่สมาชิกสหกรณ์มากกว่าการให้การศึกษา

หลักสหกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบัน

ในการประชุมใหญ่ครั้งที่ 23 ของ I.C.A. ในปี ค.ศ.1966 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้มีการรับรองหลักสหกรณ์สากลขึ้นใหม่ มี 6 ข้อด้วยกัน และให้ถือว่า ทุกข้อมีความสำคัญต่อความเป็นสหกรณ์เท่ากันหมด หลักสหกรณ์ทั้ง 6 ข้อนี้สามารถใช้ได้กับสหกรณ์ทุกประเภทที่มีอยู่ในโลก

1. การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก

การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น จะต้องมีความเหมือนธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีข้อบังคับที่สมาชิกต้องรับรู้ ต้องเข้าใจ และยอมรับข้อผูกพันในฐานะที่เป็นสมาชิก โดยสรุปแล้วการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์จะต้องมีสิทธิและหน้าที่ประกอบกันไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่สถานภาพการเป็นสมาชิกต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับขู่เข็ญทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่เดียวกัน เมื่อมีเสรีภาพในการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ก็ต้องมีเสรีภาพในการลาออกจากสมาชิกได้เช่นกัน

2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานโดยอิสระ

เนื่องจากองค์การสหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตย การจัดการบริหารจึงต้องมาจากบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งตามวิธีที่สมาชิกจะได้ตกลงกัน ในการลงคะแนนเสียงจะต้องคำนึงตัวบุคคลมากกว่าทุนหรือหุ้นเรือนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ โดยให้ยึดหลักว่า สมาชิกมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่งเสียง โดยไม่คำนึงว่าสมาชิกผู้นั้นจะมีหุ้นเรือนหุ้นมากหรือน้อย (หลัก one man one vote)

3. การจำกัดอัตราดอกเบี้ยที่จ่ายให้แก่หุ้นเรือนหุ้น

เป็นการแสดงเจตนาอย่างมั่นคงว่า สำหรับสหกรณ์ตัวบุคคลย่อมสำคัญกว่าเงินเสมอ ส่วนจะจำกัดมากน้อยเพียงใดก็แล้วแต่สถานการณ์ในแต่ละประเทศ เพราะฉะนั้นในการจัดสรรเงินปันผลให้แก่สมาชิก สหกรณ์ควรจำกัดอัตราผลตอบแทนต่อหุ้นเรือนหุ้นมิให้สูงจนเกินไป ทั้งนี้เป็นการป้องกันมิให้มีการแสวงหากำไรในสหกรณ์ของผู้มีทุนมาก ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกแยกและนำมาซึ่งความไม่เสมอภาค และความไม่ยุติธรรมในสหกรณ์อีกด้วย

4. การจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ เพื่อจัดบริการแก่ส่วนรวม หรือเพื่อแบ่งเงินปันผลให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่ได้กระทำกับสหกรณ์

หลักการในข้อนี้ คือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้จากการดำเนินกิจการสหกรณ์ อาจใช้เพื่อพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์ก็ได้ หรือใช้ในการจัดบริการแก่ส่วนรวมก็ได้ นอกเหนือจากการนำมาแบ่งปันให้แก่สมาชิกในรูปของเงินปันผล ตามส่วนธุรกิจที่แต่ละคนได้กระทำกับสหกรณ์

5. การส่งเสริมการศึกษา

การให้การศึกษาบรมแก่สมาชิก เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานด้านสหกรณ์ สหกรณ์จะก้าวหน้า หรือล้าหลังขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาของสมาชิกเป็นสำคัญ เพราะปรากฏในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายว่า แม้รัฐบาลจะได้พยายามส่งเสริม และให้การสนับสนุนสหกรณ์อย่างเต็มที่แล้วก็ตาม แต่ขบวนการสหกรณ์ก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกด้อยการศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีดำเนินธุรกิจแบบสหกรณ์ ตลอดจนขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ฉะนั้นสหกรณ์จึงได้ถือเอาการศึกษาอบรมแก่สมาชิกเป็นงานหลักที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง

6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ในทุกระดับ

ซึ่งองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (I.C.A.) ได้เพิ่มขึ้นมาจากหลักสหกรณ์เดิมเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สมาชิกและขบวนการสหกรณ์ สหกรณ์ในทุกระดับควรร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เหตุที่ต้องมีความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ทั้งในระดับเดียวกัน (horizontal cooperation) และสหกรณ์ที่อยู่ต่างระดับกัน (vertical cooperation) ก็เพราะถือกันว่าสหกรณ์นั้นมิใช่ฐานะเป็นขบวนการที่จะต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง สหกรณ์ทั้งหลายจึงต้องช่วยเหลือกันเป็นขบวนการเดียวกัน สหกรณ์แต่ละแห่งจะอยู่หรือทำงานโดยลำพังอย่างโดดเดี่ยวไม่ได้

สมัย รีนสุข (2526 : 3) ได้กล่าวถึงหลักการสหกรณ์ สรุปได้ว่า

1. หลักการสหกรณ์เป็นการรวมคนสำคัญกว่าการรวมทุน คือคนที่เข้าเป็นสมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามข้อบังคับของสหกรณ์
2. มุ่งช่วยเหลือผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ มิได้มุ่งเอากำไรจากสมาชิก
3. การบริหารสหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ไม่ว่าสมาชิกผู้ใดจะถือหุ้นมากน้อยเท่าใดก็ตามแต่ทุกคนมีสิทธิออกเสียงได้เท่ากันคนละ 1 เสียง
4. สหกรณ์แบ่งกำไรให้แก่สมาชิกตามส่วนแห่งธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์ ไม่ได้แบ่งกำไร

ตามส่วนถือหุ้นเล็กน้อย

5. สหกรณ์ดำเนินกิจการเพื่อมุ่งให้สมาชิกพ้นจากการถูกเอาเปรียบในทางเศรษฐกิจ

6. สหกรณ์พยายามให้การศึกษาอบรมแนะนำแก่สมาชิกให้อยู่ในศีลธรรมเป็นพลเมืองดีของชาติ รู้หลักทางเศรษฐกิจในการดำรงชีวิตที่ดี

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า สหกรณ์มีหลักการที่จะมุ่งช่วยเหลือและให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก ส่วนการบริหารงานยึดหลักการรวมทุนและการแบ่งกำไรโดยยึดหลักประชาธิปไตย

2.5 การดำเนินงานของสหกรณ์

อุดม เชนกiewicz และนคร จิโรจนพันธ์ ได้กล่าวถึงการจัดโครงสร้างการดำเนินงานและการจัดการสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจประเภทหนึ่ง การดำเนินงานธุรกิจขั้นมูลฐานของ สหกรณ์แบ่งได้เป็น 7 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจคือให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนนโยบายของสหกรณ์หมายถึงการดำเนินการอย่างกว้าง ๆ ว่า จะทำอะไร อย่างไรและเพื่ออะไร

2. การวางแผน เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลการวางแผนคือ การกำหนดกระบวนการเป็นขั้น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและบรรลุวัตถุประสงค์

3. การจัดตั้งและแบ่งส่วนงานของสหกรณ์ เป็นการแบ่งงานต่าง ๆ ภายในสหกรณ์ออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อความเป็นระเบียบ และมอบหมายให้ผู้ที่เหมาะสมรับผิดชอบดำเนินการ

4. การรวมทรัพย์สิน เป็นการรวมทุนของสหกรณ์ซึ่งมีแนวปฏิบัติ คือการจัดหาทุนโดยการจำหน่ายหุ้นและการจัดหาทุนโดยวิธีอื่น ๆ เช่น การกู้ยืมเงิน การรับฝากเงิน

5. การอำนวยการ คือการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

6. การตรวจตราดูแล คือการสังเกตการณ์และติดตามผลงานเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

7. การประสานงาน คือการประสานแนวความคิดเกี่ยวกับการทำงานและประสานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้อยู่แนวเดียวกัน

จัวร์พ จันท์พาณิชย์ ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการของสหกรณ์ร้านค้า สรุปได้ดังนี้

1. ขายสินค้าตามราคาตลาด หรือถูกกว่าบ้างเล็กน้อย เพื่อไม่ให้เป็นศัตรูกับร้านค้าใกล้เคียง

2. ขายสินค้าที่มีคุณภาพดี อยู่ในความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่และไม่ปลอมปนสินค้า

3. เทียบตรงในการชั่ง ตวง วัด

4. จัดซื้อสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพประจำวันให้มาก และมีสินค้าให้สมาชิกเลือกซื้อได้ตาม

ความพอใจ

5. ขายสินค้าด้วยเงินสด เพื่อให้สหกรณ์มีเงินของตนเองใช้หมุนเวียนได้มากขึ้น

วิวัฒน์ เมฆอรุณ (2527 : 113) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้การดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การเลือกทำเลที่ตั้งร้าน

2. เงินทุนมากพอที่จะดำเนินการ

3. สินค้าที่ขายควรเลือกแต่สินค้าที่มีคุณภาพ ไม่ปลอมปน มีความเที่ยงตรงเพื่อก่อให้เกิดความ

ไว้วางใจจากลูกค้า

4. ผู้จัดการต้องเป็นผู้มีความสามารถและมีความรู้ในเรื่องตลาดสินค้า
5. สมาชิกต้องมีความภักดีต่อร้านสหกรณ์ของตน
6. คณะกรรมการจะต้องมีความเข้าใจในหลักการบริหารงานดี และต้องรู้หลักวิธีการดำเนินธุรกิจสหกรณ์เป็นอย่างดี เพื่อสามารถกำหนดนโยบายและแผนดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าให้ประสบความสำเร็จ

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานสหกรณ์ คือการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย การวางแผนเพื่อดำเนินงาน การจัดตั้งและแบ่งหน้าที่ การตรวจตราดูแลและการประสานงาน ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

1. การวางแผนดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้า เช่น การสำรวจประชากร การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน การจัดตั้ง การระดมทุนและการจัดหาสถานที่
2. การเตรียมการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า จะต้องคำนึงถึงบุคลากรที่เข้ามาดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้าว่ามีความรู้ความเข้าใจในระบบสหกรณ์ดีพอหรือไม่
3. วิธีดำเนินการสหกรณ์ร้านค้า คือ การจัดนำสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันมาจำหน่ายด้วยความยุติธรรมและสินค้าจะต้องมีคุณภาพ
4. ปัจจัยที่ช่วยให้สหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จ คือ สถานที่ตั้ง เงินทุน สินค้า บุคลากร และสมาชิก

5. สมาชิกสหกรณ์ร้านค้า จะต้องประกอบด้วย
 - 5.1 คุณสมบัติของสมาชิก จะต้องเป็นผู้เห็นชอบในระบบสหกรณ์
 - 5.2 สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
 - 5.2.1 สิทธิเกี่ยวกับการซื้อและนำสินค้ามาจำหน่าย การเข้าร่วมประชุม การรับเงินปันผล และการได้รับเลือกเป็นกรรมการสหกรณ์
 - 5.2.2 หน้าที่ในการเลือกตั้งและควบคุมคณะกรรมการดำเนินงาน หน้าที่เกี่ยวกับการเงิน หน้าที่ลงทุนถือหุ้นและอุดหนุนสหกรณ์ร้านค้า และหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับของสหกรณ์

2.6 ประโยชน์ของสหกรณ์

โดยที่สหกรณ์มีอุดมการณ์มุ่งประโยชน์ให้ความสำคัญของคนมากกว่าปัจจัยอื่น โดยการรวมคนให้เกิดพลังในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยตนเองได้ในที่สุด หลักการจึงมีความคล้ายคลึงกับปรัชญาและหลักการพัฒนาชุมชน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการสหกรณ์ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.6.1 ด้านเศรษฐกิจ

2.6.1.1 เป็นสถาบันการเงิน สหกรณ์เป็นสถาบันเงินทุนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของสมาชิก โดยสหกรณ์จัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมไปลงทุนหรือประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และผ่อนชำระหนี้ในระยะยาว ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สหกรณ์ยังรับฝากเงินจากสมาชิกอีกด้วย เท่ากับว่าสหกรณ์เป็นธนาคารในท้องถิ่นจึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นสถาบันเงินทุนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทที่บริการธนาคารยื่นมือเข้าไปไม่ถึง

2.6.1.2 เป็นสถาบันการผลิต สหกรณ์เป็นหน่วยผลิตที่สำคัญซึ่งเป็นการผลิตทั้งโดยสมาชิกรายบุคคลและโดยสหกรณ์ เช่น สมาชิกทำการเพาะปลูก สหกรณ์ก็ทำหน้าที่สีข้าว หรือแปรรูปผลผลิต

ทางการเกษตร จึงนับได้ว่าเป็นการพัฒนาทั้งอาชีพและเศรษฐกิจของสังคมในท้องถิ่น

2.6.1.3 เป็นสถาบันการตลาด เมื่อแปรรูปผลผลิตแล้ว สหกรณ์ก็จัดจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภค ถ้าผลผลิตนั้นไม่ได้แปรรูป สหกรณ์ก็จะรวบรวมผลผลิตของสมาชิกช่วยจัดจำหน่ายไปด้วย นอกจากนี้ สหกรณ์ยังจัดอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืช หรือเครื่องจักรเครื่องมือมาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูกด้วย

2.6.1.4 เป็นสถาบันการค้าระหว่างประเทศ ชุมชนสหกรณ์ระดับชาติ จะติดต่อกับค้าขายกับต่างประเทศในปริมาณธุรกิจมาก ๆ โดยรวบรวมผลผลิตผลจากสหกรณ์สมาชิกในท้องถิ่นและในโอกาสเดียวกัน สหกรณ์ระดับชาติ อาจส่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ทั้งจากภายในและต่างประเทศมาจำหน่ายให้แก่สหกรณ์ท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกก็ได้

2.6.1.5 เป็นสถาบันธุรกิจ หน้าที่อันสำคัญของสหกรณ์คือ ดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวาง คือ ด้านการเงิน การผลิต การวางแผนการผลิต การแปรรูป การตลาด การค้าระหว่างประเทศ การประกันชีวิต การประกันภัย นับได้ว่าเป็นสถาบันธุรกิจที่กว้างขวางครอบคลุมกิจการหลายอย่างที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิก

2.6.2 ด้านสังคม

2.6.2.1 เป็นสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม สหกรณ์ถือเป็นหลักการสำคัญที่จะละเว้นเสียมิได้ จะให้การศึกษแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการธุรกิจสหกรณ์ตลอดจนให้การศึกษาด้านการบริหารงานสหกรณ์ การให้ความรู้ด้านอาชีพด้วย ในบางประเทศมีโรงเรียนหรือวิทยาลัยการสหกรณ์เป็นของตนเอง สหกรณ์ถือว่าการให้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สหกรณ์นั้นเจริญก้าวหน้า

2.6.2.2 เป็นสถาบันทางสังคม สหกรณ์จะเป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นระหว่างสมาชิก เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข่าวสารและวิทยาการตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประกอบการงานพิธีต่าง ๆ เช่น การแสดงกิจกรรม การแต่งงาน การประชุม อบรม เป็นต้น

2.6.2.3 เป็นสถาบันการพัฒนา คือ เป็นสถาบันที่ช่วยให้คนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เป็นแหล่งกักเงิน ผักเงิน ผลิตและจำหน่ายสินค้า ตลอดจนการเผยแพร่วิชาการต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การอยู่ดีกินดี มีความสุขในสังคม จึงนับได้ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันที่ช่วยพัฒนาสังคมได้มาก

2.6.3 ด้านการปกครอง

หลักและอุดมการณ์สำคัญประการหนึ่งของการสหกรณ์ คือ การดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ไม่ว่าคนนั้นจะถือหุ้นจำนวนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการรวบอำนาจ มีอภิสิทธิ์เหนือกว่าคนอื่นในสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำอีกด้วย ซึ่งเท่ากับว่าสหกรณ์เป็นองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีบริหารงานตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญออกไป

2.7 สหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และเพื่อผดุงฐานะเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ สหกรณ์ร้านค้ามักจัดตั้งในเขตชุมชนหรือบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น ร้านสหกรณ์ก็เหมือนกับร้านค้าทั่วไปผิดกันแต่ว่าร้านสหกรณ์จัดตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจของกลุ่มบุคคลที่มีความเดือดร้อน และต้องการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นใน

ชีวิตประจำวันในราคาที่เป็นธรรม ไม่ถูกเอาัดเอาเปรียบด้วยประการต่าง ๆ โดยดำเนินการตามหลักและวิธีการสหกรณ์ สหกรณ์ร้านค้าจึงเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้บริโภคให้สามารถซื้อสินค้าในราคายุติธรรม สินค้าที่มีคุณภาพตามมาตรฐานปริมาณถูกต้องพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรเป็นหลักเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสมัครเป็นสมาชิกได้เสมอ สมาชิกจะได้รับสิทธิการตอบแทนในรูปของเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนของผู้ซื้อตามกฎหมายสหกรณ์ สหกรณ์ร้านค้ามีสภาพเป็นนิติบุคคล สมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของสมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ร้านค้าด้วยความสมัครใจ สหกรณ์ร้านค้าจัดเป็นสหกรณ์ชนิดจำกัด สมาชิกความรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนค่าหุ้นที่ยังสงฆ์ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือเท่านั้น (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2540 : 10)

สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กล่าวสรุปได้ว่า สหกรณ์ร้านค้าจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย
2. ช่วยจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิกที่นำมาฝากขาย
3. แนะนำส่งเสริมสมาชิกให้รู้จักการประหยัด ช่วยตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. แนะนำส่งเสริมและให้ความรู้ทางการค้าและการสหกรณ์แก่สมาชิก
5. ร่วมมือกับสหกรณ์หรือสถาบันอื่นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. ดำเนินธุรกิจอย่างอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า สหกรณ์ร้านค้าเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการแก่สมาชิกโดยนำสินค้าอุปโภคและบริโภคมาจำหน่ายในราคายุติธรรม โดยให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น และให้สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ร้านค้า เป็นสหกรณ์ที่ผู้บริโภครวมกันจัดตั้งเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิก และบุคคลทั่วไปที่ประสบความสำเร็จอันเนื่อง และความไม่เป็นธรรมด้านราคาสินค้า การปลอมปนสินค้า และการกักตุนสินค้าเมื่อสินค้าบางอย่างขาดแคลน สหกรณ์ร้านค้าเป็นกลไกหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาดังกล่าว

สหกรณ์ร้านค้าจึงเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้บริโภคให้สามารถซื้อสินค้าในราคายุติธรรม สินค้ามีคุณภาพตามมาตรฐาน ปริมาณถูกต้อง พร้อมทั้งจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรเป็นหลัก เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เสมอ สมาชิกจะได้รับสิทธิที่จะได้รับการตอบแทนในรูปของเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนของผู้ซื้อ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2540 : 2)

การดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

การบริหารกิจการของสหกรณ์ร้านค้าก็เช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ คือตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ร้านค้าแต่สมาชิกทุกคนจะมาร่วมกันบริหารกิจการของสหกรณ์ร้านค้าทั้งหมดไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเลือกตั้งผู้แทนขึ้นบริหารกิจการแทน เรียกว่า "คณะกรรมการดำเนินการ" ซึ่งมีจำนวนเท่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือระเบียบของสหกรณ์ตามปกติมีจำนวนระหว่าง 10-15 คน จะมากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับและมติของที่ประชุมใหญ่ ตลอดจนแนวทางอันสมควร เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ สหกรณ์ร้านค้า และแก่สมาชิก

แม้ว่าคณะกรรมการดำเนินการจะเป็นผู้ดำเนินการของสหกรณ์ร้านค้าก็ตาม แต่เพื่อให้กิจการของสหกรณ์ดำเนินไปอย่างกว้างขวาง ให้บริการแก่สมาชิกและบุคคลผู้สนใจทั่วไปโดยทั่วถึง คณะกรรมการดำเนินการควรจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ ความสามารถในการค้าและมีความซื่อสัตย์สุจริต มาดำเนินการธุรกิจของสหกรณ์ร้านค้า ในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการประหยัดเป็นสำคัญ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2540 : 2)

การวางแผนการดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้า

ประดิษฐ์ มีชัยมา (2517: 149) ได้กล่าวถึง การวางแผนการดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้า สรุปได้ว่า การดำเนินงานสหกรณ์จะต้องมี 3 ชั้น ดังนี้

1. การสำรวจ โดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ประชากร จะต้องสำรวจจำนวนผู้ที่จะเป็นสมาชิกว่ามีจำนวนเพียงพอหรือไม่
1.2 ขนาดของรายได้ รายได้หรือขนาดของรายได้จะเป็นเครื่องกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของสหกรณ์

1.3 แบบแผนการบริโภค เพื่อจะทราบว่าร้านสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นมาจะขายสินค้าอะไร ปริมาณมากน้อยเท่าใด และจะจัดรูปร้านอย่างไร จึงจำเป็นต้องรู้แบบแผนการบริโภคของสมาชิกให้ถูกต้อง เพื่อจะได้ใช้เงินทุนให้เกิดประโยชน์ที่สุดและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จะมีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ ถ้าเมื่อใดสินค้ามีราคาถูกและหาง่าย ประชาชนจะไม่สนใจในสหกรณ์ แต่ถ้าเมื่อใดสินค้ามีราคาแพง และหายากประชาชนจะมีความสนใจสหกรณ์มากขึ้น นอกจากนี้การตั้งสหกรณ์ร้านค้าจะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย แบบแผนการบริโภคของประชาชนด้วย

1.5 สภาพของท้องถิ่น ถ้าท้องถิ่นได้มีการคมนาคมขนส่งสะดวก ประชากรมีรายได้สูง การศึกษาดีและบ้านเมืองขยายตัว จะทำให้การดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จ แต่ถ้าท้องถิ่นขาดความเจริญ ประชาชนมีฐานะยากจน สภาพแวดล้อมไม่อำนวยจะมีผลทำให้ สหกรณ์ร้านค้าล้มเหลว

1.6 สถานที่ตั้งร้านหรือทำเลการค้า จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้สหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จ

1.7 การคมนาคมขนส่ง จะมีส่วนช่วยให้ประชาชนมาซื้อสินค้าได้สะดวก ถ้าเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวก

1.8 การแข่งขันจากภายนอกเกี่ยวกับการบริการลูกค้าและคุณภาพของสินค้า

1.9 ประสบการณ์ในอดีต โดยการศึกษาจากสหกรณ์ในอดีตที่ประสบกับความล้มเหลว เพื่อนำมาพัฒนาสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้นในปัจจุบัน

2. การจัดตั้ง เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วจะดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประชุมเข้าชื่อจดทะเบียน

2.2 การเรียกทุน

2.3 การจัดหาสถานที่ตั้งร้าน

2.4 การจัดหาเจ้าหน้าที่มาดำเนินงาน

2.5 การจัดและตกแต่งร้าน

2.6 การจัดหาและซื้อสินค้าเข้าร้าน

2.7 การโฆษณา เผยแพร่ และการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก

3. การวางแผน แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 การจัดเตรียมแผน ประกอบด้วย การดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน โดยวิเคราะห์ถึงสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานปัจจุบันว่าได้ผลอย่างไร

3.1.2 การคาดการณ์ล่วงหน้า เป็นการคาดการณ์ในอนาคตว่าในปีต่อไปจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมากน้อยเท่าใด และสมาชิกมีความต้องการซื้อสินค้าชนิดใดเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพื่อสามารถเตรียมการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง

3.1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายล่วงหน้าว่าร้านต้องการจะทำอะไร เพื่ออะไรและอย่างไร

3.1.4 การจัดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน เพื่อให้การดำเนินงานได้ผล

3.1.5 การกำหนดแผนงาน เป็นการกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยว่าจะทำอะไร เมื่อใด อย่างไร และโดยใคร เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ผลสมความมุ่งหมาย

3.1.6 การทำงานประมาณ เป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

3.2 การปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วย การดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ทำความเข้าใจรายละเอียดของแผน

3.2.2 การจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบตามแผน

3.2.3 การดำเนินงานตามแผน

3.2.4 การติดตามและประเมินผล

3.2.5 การรายงานผลการปฏิบัติ

การพัฒนาและการปรับปรุงสหกรณ์ร้านค้า

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและความสำเร็จของสหกรณ์ร้านค้า ได้มีผู้เสนอการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาไว้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 637)

1. การพัฒนาเรื่องบุคคล

ปัญหาเรื่องบุคคล คือ คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่หรือพนักงานทำงานไม่มีประสิทธิภาพก็เนื่องมาจากคนเหล่านั้นต้องคุณภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ สหกรณ์จะต้องวางนโยบายเกี่ยวกับการคัดเลือกและการพัฒนาบุคคลให้เหมาะสม ดังนี้

1.1 การคัดเลือกคน

1.1.1 สมาชิก สหกรณ์ต้องมีการรับสมาชิกให้เหมาะสมไม่รับสมาชิกเพียงเห็นว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน ต้องพิจารณาลึกซึ้งกว่านั้น สมาชิกที่ดีนั้นควรเป็นผู้ที่ได้รับความสำเร็จในธุรกิจส่วนตัวพอสมควร มีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อสหกรณ์เป็นคนมัธยัสถ์ เป็นตัวของตัวเอง มีความรู้เรื่องการดำเนินธุรกิจแบบสหกรณ์พอสมควรและเป็นผู้มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่กิจการของสหกรณ์ นอกจากนี้จะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในละแวกที่สหกรณ์สามารถให้บริการแก่เขาได้สะดวก เพื่อเขามีโอกาสได้อุดหนุนสหกรณ์ได้เพิ่มขึ้น ถ้าสหกรณ์คัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้ว สหกรณ์ก็จะไม่ได้สมาชิกที่ต่ำคุณภาพ

1.1.2 คณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ต้องมีการเลือกกรรมการดำเนินการให้เหมาะสม นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับสมาชิกแล้ว ควรกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติม เช่น ต้องมี

คุณวุฒิและประสบการณ์มาพอสมควร เป็นต้น ในการคัดเลือกกรรมการดำเนินการ ควรให้ผู้ประสงค์จะเป็น กรรมการต้องยื่นใบสมัครเพื่อกรอกคุณสมบัติต่าง ๆ ลงในแบบฟอร์ม แล้วประกาศให้สมาชิกทราบทั่วกันก่อน ทำการเลือกตั้งจะทำให้การเลือกตั้งได้คนดีมาบริหารกิจการสหกรณ์

1.1.3 ผู้จัดการและพนักงาน ในการคัดเลือกผู้จัดการนั้นคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์จะต้องสรรหาผู้จัดการให้ได้บุคคลซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูง แล้ว จะต้องได้บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มีสติปัญญาดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีหูตาไกล มีลักษณะการเป็นผู้นำ ที่ดี มีคุณธรรม มีวิจรรณญาณสูง มีความสามารถในการประสานงานและมีมนุษยสัมพันธ์ดีด้วย

สำหรับนโยบายการคัดเลือกเจ้าหน้าที่สหกรณ์นั้นต้องนำระบบการสรรหาคนเข้า ทำงานมาใช้โดยประกาศรับสมัคร โดยเปิดเผยทำการสอบคัดเลือกหรือสัมภาษณ์เพื่อค้นหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทำการทดสอบก่อนให้ทำงาน เมื่อเริ่มเข้าทำงานแล้ว ก็ต้องมอบหมายหน้าที่การงาน ทำการอบรม สอนงาน และกำกับแนะนำให้ทำงานให้ถูกต้อง สำหรับสหกรณ์การซื้อนี้ จะต้อง กวดขันให้เจ้าหน้าที่ ของสหกรณ์มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกมากที่สุดเพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกมากที่สุด

1.2 การพัฒนาคน

นอกจากการคัดเลือกสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่แล้ว สหกรณ์จะต้องพัฒนาบุคคลเหล่านี้ให้ได้ผล เพื่อช่วยกันทำให้สหกรณ์เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.2.1 สมาชิก การพัฒนาสมาชิกนั้น กระทำได้โดยการให้การศึกษอบรมแก่ สมาชิก โดยมุ่งให้เกิดคุณธรรมขึ้นในตัวสมาชิก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ มีความ เข้าอกเข้าใจกันระหว่างสมาชิก และพร้อมที่จะอุทิศตนให้สหกรณ์อย่างไม่หวังไหวต่อกลลวงภายนอก การให้ การศึกษอบรมแก่สมาชิก อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น ในที่ประชุมกลุ่ม ที่ประชุมใหญ่ การจัดชั้นเรียนตอน เย็นหรือวันสุดสัปดาห์ จัดให้มีผู้ไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน เพื่อคำปรึกษาแนะนำ ส่งข่าวและบทความความรู้ไปให้ สมาชิก หรือเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ และวิทยุโทรทัศน์ และการจัดให้มีการร่วมรับประทานอาหาร ในโอกาสต่าง ๆ การพัฒนาสมาชิกมีความสำคัญสูงสุด เพราะถ้าสหกรณ์มีสมาชิกที่ดี คณะกรรมการ ดำเนินการก็จะดีตามไปด้วย และถ้ามีคณะกรรมการที่ดี ก็จะสรรหาผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ที่ดีมาปฏิบัติงาน ได้ดีเป็นลูกโซ่กันไป

1.2.2 คณะกรรมการดำเนินงาน กรรมการดำเนินการนั้นแม้จะมีคุณสมบัติพร้อม แต่ก็มีมักจะไม่ค่อยตระหนักต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่คุ้นเคยต่อกฎหมาย ข้อบังคับ รายงานและแบบฟอร์ม ต่าง ๆ จึงทำให้การบริการงานไม่ได้ผลสำเร็จสูงสุด จึงควรให้การศึกษอบรมแก่กรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรรมการใหม่ควรจะได้รับฟังการบรรยายสรุปจากกรรมการเก่าในเรื่องวิธีการดำเนินงาน สหกรณ์ หลักและวิธีการสหกรณ์ทั่วไป ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

1.2.3 ผู้จัดการและพนักงาน การพัฒนาผู้จัดการนั้น สหกรณ์จะต้องให้ผู้จัดการเข้า ร่วมในการประชุมสัมมนาที่เกี่ยวกับธุรกิจการค้าและธุรกิจการเงิน ให้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตรผู้จัดการ และหลักสูตรอื่นที่เกี่ยวกับการพัฒนางาน เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ก็มีความสำคัญต่อสหกรณ์มากเพราะเป็นผู้ที่ อยู่ใกล้ชิดกับสมาชิก สหกรณ์จะต้องส่งเขาเข้ารับการศึกษาอบรมในหลักสูตรตามสายงานที่เขารับผิดชอบเพื่อ ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะต้องให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ และนำความรู้นั้นไปปฏิบัติต่อสมาชิก หรือบุคคลทั่วไปด้วยความละมุนละไมและเป็นกันเอง อีกวิธีหนึ่งคือการ สอนงานหรือกำกับแนะนำให้เขารู้จักวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ รู้จักรับผิดชอบงานในหน้าที่ มอบหมาย หน้าที่การงานให้ทำเพื่อมิให้การทำงานก้าวขาถ่วงกัน ซึ่งจะนำไปสู่ชนวนการขัดแย้งกัน สอนให้มีความ

รับผิดชอบและซื่อสัตย์สุจริตต่อสหกรณ์

2. การพัฒนาการบริหารงาน

สหกรณ์การซื้อส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการบริหารงาน เพราะไม่นำเอาหลักการจัดองค์การมาประยุกต์ใช้ สหกรณ์จึงควรมีการพัฒนาทางด้านการบริหารงานดังนี้

2.1 การพัฒนาองค์การ สหกรณ์จะต้องมีการนำหลักการพัฒนาองค์การมาใช้อย่างมั่นคง เพราะถ้าไม่นำมาใช้ การดำเนินงานของสหกรณ์ก็เหมือนกับไม่มีหางเสือที่ควบคุมธุรกิจนาวาให้บรรลุเป้าหมายหลักในการพัฒนาองค์การนั้น คือ

2.1.1 การวางแผนงาน ก่อนจะดำเนินกิจการใด ๆ หรือในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ สหกรณ์จะต้องวางแผนการดำเนินงานการวางแผนเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการทำงาน การวางแผนคือการกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางและแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การวางแผนของสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการบริหารสมาชิก การระดมทุน การบริหารงาน การผลิต การซื้อ การขาย และการบริการ

2.1.2 การจัดองค์การ คือ การจัดระบบโครงสร้างการทำงานให้ประสานกันของแผนกหรือฝ่ายต่าง ๆ การจัดหาคนเข้าทำงาน การมอบหมายงาน การกำกับและแนะนำ การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และการจ่ายค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่

2.1.3 การอำนวยการ คือ การจัดให้มีการทำงาน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแห่งการวางแผน ในการนี้จะต้องคอยควบคุมให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ทำงานให้ประสานงานกันรวมถึงการชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานด้วย

2.1.4 การประสานงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานตามแผนบรรลุเป้าหมาย โดยให้เกิดมีการประสานงานของคน เครื่องจักรอุปกรณ์และวัสดุทรัพยากรอื่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.5 การควบคุมงาน ได้แก่ การหาข้อมูลจากรายงานต่าง ๆ จากการตรวจงานของเจ้าหน้าที่ระดับสูง การตรวจหาการใช้จ่ายเงินแล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินงานมีการประสานงานและได้ผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด หากมีข้อบกพร่องก็แก้ไขได้ทันที่จุดประสงค์ของการควบคุมงานมิใช่เป็นการจับผิด แต่เพื่อป้องกันการกระทำนอกสู่นอกทาง เพื่อให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อทราบแนวโน้มของธุรกิจและสามารถคาดการณ์ได้ และเพื่อหาข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขหรือวางแผนขยายงานในอนาคต

2.2 การแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน สหกรณ์มีข้อบกพร่องในการทำงานเท่าที่ประมวลได้คือ การบัญชีไม่เรียบร้อย และไม่เป็นปัจจุบัน บกพร่องในการควบคุมภายในไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ไม่แบ่งแยกหน้าที่การทำงาน ซึ่งสหกรณ์จะต้องวางนโยบายดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างเข้มงวด ผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมก็คือคณะกรรมการดำเนินการ ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการจึงต้องเอาจริงเอาจังกับเรื่องข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังกล่าว หากไม่เชื่อฟังก็ต้องมีการลงโทษ หากเกิดความเสียหายก็ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี

3. ความหมายของกิจกรรม

ตามพจนานุกรมของ กู๊ด (ประจักษ์ สิริราช, 2534 : 14 ; อ้างอิงจาก Good, 1973 : 9) ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบ ได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์ และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา

2. จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ ให้โอกาสนักเรียนได้แสดง ความสนใจ ความสามารถ รวมทั้งเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของนักเรียน จากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. จัดขึ้นโดยไม่มีกำหนดให้หน่วยกิต

4. มีบรรยากาศเป็นกันเอง ยิ่งกว่าที่อยู่ในห้องเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ประจักษ์ สืพรราช. 2534 : 15 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ.

2524 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรม คือ การทำงานและการกระทำทุกอย่างในโรงเรียน ถ้ากิจกรรมใด จัดไว้ในหลักสูตร บังคับว่าต้องเรียน ต้องทำ เรียกว่า กิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมใดที่มีได้กำหนดไว้ใน หลักสูตร หรือ มีได้บังคับว่าต้องเรียน แต่บุคคลในโรงเรียนร่วมกันจัดให้มีขึ้น โดยมุ่งให้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการ เรียนในชั้น ให้มีผลดีกว่าเดิม เรียกว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

บุญยง จารุจิตร (ประจักษ์ สืพรราช. 2534 : 15 ; อ้างอิงจาก บุญยง จารุจิตร. 2528 : 58) ได้ กล่าวว่าการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นการจัดหลักสูตรพิเศษ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อรวมมวลประสบการณ์ที่ นอกเหนือจากการจัดหลักสูตรภายในโรงเรียน เช่น ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์นอกห้องเรียน ประสบการณ์การเข้าค่ายพักแรมโครงการประชุม การเล่น และการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน การจัดกิจกรรมทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจ ตลอดจนเพื่อส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพรวมทั้งอุปนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสมกับระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย ส่งเสริมประสบการณ์จริง เพิ่มทักษะของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสอดคล้องกับแนวทางสภาวะ เศรษฐกิจและสังคม

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กิจกรรมหมายถึง การทำงานร่วมกันหรือการกระทำร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงานและมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

4. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา

4.1 หลักการและโครงสร้างของกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา

อดิเรก รัตนธัญญา (2530 : 32) ได้กล่าวถึงหลักการและโครงสร้างของสหกรณ์ร้านค้า สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ในสถานศึกษา พ.ศ. 2521 เพื่อให้สถานศึกษาทั้งหลายได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาใน สังเกตกระทรวงศึกษาธิการจัดกิจกรรมสหกรณ์ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและมีโอกาสได้ปฏิบัติ งานเกี่ยวกับการสหกรณ์อันเป็นการเตรียมตัวเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ดีต่อไป ระเบียบนี้ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติ ที่สถานศึกษาต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ขึ้นในสถานศึกษา โดยให้มีครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษาและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เป็นสมาชิก การจัดการให้มุ่งตั้งประโยชน์ทางการศึกษาเป็นสำคัญ

วรชัย เยาวปราชญ์ (ปัทมา ภูมิน้ำเงิน. 2532 : 35 ; อ้างอิงจาก วรชัย เยาวปราชญ์. 2521 : 9) ได้ให้ ความหมายของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนว่า กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงกิจ กรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหกรณ์ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในโรงเรียนในทุกรูปแบบ กล่าวคืออาจเป็นรูปแบบสหกรณ์ที่ สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ก็ได้

ประกอบ สารวรรณ (ปัทมา ภูมิน้ำเงิน. 2532 : 35 ; อ้างอิงจาก ประกอบ สารวรรณ. 2529 : 15) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าซึ่งเป็นกิจกรรมที่ ครูกับนักเรียนร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริงตามหลักและวิธีการสหกรณ์ เป็นการสร้างนิสัยให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในด้านการเสียสละ ความซื่อสัตย์ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมี

ประโยชน์ร่วมกัน

จากแนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ หลักการสหกรณ์และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ นำมาเป็นหลักในการบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมสหกรณ์ถือเป็นกิจกรรมทางการศึกษา โดยมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหลักปฏิบัติ ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นของสถานศึกษาและครู อาจารย์ นักเรียนที่ร่วมจัดกิจกรรมนี้ขึ้น กิจกรรมสหกรณ์จึงไม่เป็นองค์การที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายสหกรณ์
2. การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ นอกจากเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการแล้วยังต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนอีกด้วย
3. กิจกรรมสหกรณ์ที่จะจัดขึ้นในสถานศึกษานั้นต้องเป็นกิจกรรมสหกรณ์ตามประเภทต่าง ๆ ของสหกรณ์ ซึ่งมี 6 ประเภท

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์ประมง
3. สหกรณ์ร้านค้า
4. สหกรณ์นิคม
5. สหกรณ์บริการ
6. สหกรณ์ออมทรัพย์

4.2 วัตถุประสงค์ของการจัดร้านกิจกรรมสหกรณ์

ตามระเบียบข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดสหกรณ์ในสถานศึกษา พ.ศ.2521 ได้กำหนดไว้ว่ากิจกรรมสหกรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ส่งเสริมความรู้ ทักษะในการเรียนรู้ระบบสหกรณ์โดยวิธีการปฏิบัติจริง
2. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยอาศัยวิธีการสหกรณ์
3. ส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกโดยวิธีร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ดังนี้
 - 3.1 จัดหาของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก
 - 3.2 ช่วยจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก
 - 3.3 รับฝากเงินจากสมาชิก
 - 3.4 แนะนำ ส่งเสริม อบรมสมาชิกให้มีความรู้ทางสหกรณ์
 - 3.5 ส่งเสริมให้สมาชิกประหยัด ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยตนเอง
4. ร่วมมือกับกิจกรรมสหกรณ์ของสถานศึกษาต่าง ๆ และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการสหกรณ์ในอันที่จะ

เกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.3 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

มีผู้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนดังนี้

สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (2529) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาว่า กิจกรรมสหกรณ์มีประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในสิ่งที่ตนสนใจ เช่น ได้ร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ พัฒนาความเป็นผู้นำ ส่งเสริมและพัฒนาความสามัคคี
2. ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู อาจารย์ ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน ฝึกให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง

3. เป็นสื่อให้สถาบันการศึกษาได้สัมพันธ์กับชุมชน โดยมีนักเรียน นักศึกษาเป็นผู้ซื้อหรือขายให้ชุมชน

4. โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา อาจตั้งกลุ่มยุวสหกรณ์ขึ้นให้สัมพันธ์กับยุวสหกรณ์ของโรงเรียนอื่น หรือสถาบันอื่น

4.4 รูปแบบของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

รูปแบบของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีอยู่ 3 รูปแบบคือ (ปัทมา ภูมิน้ำเงิน. 2532 : 36 ; อ้างอิงจาก ประกอบ สารวรรณ. 2529 : 15-16)

4.4.1 กิจกรรมสหกรณ์แบบครูเป็นผู้นำ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยทางโรงเรียนเป็นผู้แต่งตั้งสหกรณ์ประเภทนี้จะมีความมั่นคงแต่นักเรียนจะได้รับประโยชน์น้อยเพราะได้ฝึกปฏิบัติน้อย และเป็นรูปแบบการจัดสหกรณ์ที่ไม่ถูกต้อง

4.4.2 กิจกรรมสหกรณ์แบบตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ข้อดีของสหกรณ์ประเภทนี้เป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง แต่นักเรียนก็ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย เป็นเพียงพนักงานขายหรืออื่น ๆ แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการคิดและร่วมตัดสินใจด้วย

4.4.3 กิจกรรมสหกรณ์แบบยุวสหกรณ์ เป็นรูปแบบที่ดำเนินการเหมือนสหกรณ์ที่สมบูรณ์แบบแต่สมาชิกเป็นนักเรียน และนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาและช่วยเหลือ กิจกรรมแบบนี้มุ่งฝึกให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมสหกรณ์ทุกประการในรูปแบบที่สมบูรณ์ ข้อดีคือจะเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสหกรณ์ต่อไปในอนาคต ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

4.5 โครงสร้างกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นควรยึดหลัก ดังนี้

4.5.1 ความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน

4.5.2 เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก

4.5.3 เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุด

4.5.4 เริ่มจากกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว

กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมทางด้านธุรกิจ กิจกรรมทางด้านนี้ ได้แก่ การซื้อ การขาย การบัญชี และการเงิน การควบคุมคลังสินค้า การควบคุมการผลิต การบริการต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน การทำหน้าที่เป็นสื่อหรือตัวแทนการจำหน่ายสินค้า หรือผลิตผลทางหัตถกรรมการเกษตรของสมาชิก เป็นต้น สหกรณ์ควรจะได้มีการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น หัตถศึกษา ดนทกรรม การเกษตร ศิลปะ เพื่อให้ผลิตสิ่งต่าง ๆ ตามที่สหกรณ์ต้องการ นอกจากนี้ควรมีบริการออมทรัพย์เพื่อฝึกนิสัยการประหยัดให้แก่แก่นักเรียนด้วย

2. กิจกรรมทางการศึกษา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 การเรียนการสอนในหลักสูตร

2.1.1 การสอนวิชาสหกรณ์

2.1.2 การสอนวิชาต่าง ๆ เช่น เกษตร ธุรกิจ ดนทกรรม สังคมศึกษา ฯลฯ

ในการสอนวิชาต่าง ๆ จะเน้นในการฝึกปฏิบัติ ในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ดีต่อไป โดยใช้สหกรณ์โรงเรียนเป็นหน่วยฝึกปฏิบัติ หรือตัวอย่าง อุปนิสัยที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้และทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ การประหยัด ลักษณะผู้ประกอบการ การเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการศึกษานอกชั้นเรียน ทางสหกรณ์ควรจะให้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ทางสหกรณ์และอุปนิสัยต่าง ๆ เช่น การสอนวิชาชีพเป็นพิเศษ ทัศนศึกษาเกี่ยวกับสหกรณ์ การส่งนักเรียน

ไปฝึกงานที่สหกรณ์อื่น ๆ การฝึกปฏิบัติงานที่สหกรณ์เอง

2.3 กิจกรรมทางด้านการเผยแพร่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์แก่ชุมชน การบริการชุมชน การออกข่าวสารการสหกรณ์ให้สมาชิกทราบ

การดำเนินงานของกิจกรรมทางด้านธุรกิจ และกิจกรรมทางด้านการศึกษาจะต้องประสานและเอื้อซึ่งกันและกัน

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ประจักษ์ สีหราช. 2534 : 16 ; อ้างอิงจาก กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2519 : 42-46) ได้สรุปส่วนที่เป็นปัญหาของ สหกรณ์ร้านค้าไว้ดังนี้

1. ปัญหาของร้านค้าสหกรณ์ ได้แก่ ปัญหาขาดปัจจัยในการดำเนินงาน ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญคือ การขาดแคลนเงินทุน ปริมาณธุรกิจ การจำหน่ายสินค้าของร้านค้าอยู่ในวงจำกัด ไม่มีตัวแทนในการจัดหาสินค้าเข้าร้าน ทำการค้าแข่งขันร้านเอกชนได้ยาก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง และทำเลการค้าของร้านไม่เหมาะสม

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ร้านสหกรณ์ไม่อาจจัดจ้างผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถด้านการค้าได้ คณะกรรมการดำเนินการไม่มีประสบการณ์ด้านบริหารธุรกิจการค้า ไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่และผู้จัดการร้านสหกรณ์ขาดประสบการณ์ด้านการตลาด คณะกรรมการดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การดำเนินงานของร้านค้าสหกรณ์ล่าช้าไม่ทันการ

3. ปัญหาเกี่ยวกับตัวสมาชิก คือ สมาชิกไม่เข้าใจในหลักและวิธีการร้านสหกรณ์ สมาชิกไม่อดทน และรักดีต่อร้านสหกรณ์เท่าที่ควร สมาชิกมีนิสัยชอบความสะดวกสบายและความเคยชิน ไม่ต้องการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการซื้อสินค้า สมาชิกซื้อสินค้าจากร้านไม่สะดวก สมาชิกมีรายได้น้อย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

เนวิลล์ และอลิซาเบธ (Neville and Elizabeth. 1991 : Abstract) ได้ทำการศึกษาลักษณะและคุณภาพของการสอนเชิงสหกรณ์ห้องเรียน โดยศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนจากแบบเดิมคือ เน้นที่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมาเป็นแบบกลุ่มหรือเชิงสหกรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้เลือกศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอังกฤษจำนวน 15 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 4-11 ปี เป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนแนวใหม่ จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า การสหกรณ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ ควรได้รับการปลูกฝังหลักการและอุดมการณ์ให้แก่เยาวชนตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา แต่ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดอาคารสถานที่ที่เหมาะสม สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ยังขาดประสบการณ์ทางด้านธุรกิจ ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่าแม้กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจะมีปัญหาอยู่บ้างแต่ถ้าผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและช่วยกันปรับปรุงแก้ไขเชื่อได้ว่ากิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจะพัฒนาได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแน่นอน

คาราปิโก (Carapico. 1984 : 289-A-290-A) ได้ศึกษาเรื่อง "The Political Economic of Self-Help : Development Cooperatives in Yemen Arab Republic" โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ มีจุดประสงค์เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าประเทศที่ได้รับการพัฒนาน้อยสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยระบบสหกรณ์

เช่น ในเยเมนเหนือ (North Yemen) ระบบสหกรณ์ช่วยขยายความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น มีสนามบิน การศึกษา ไฟฟ้า การประปา จากการศึกษาประวัติศาสตร์ พบว่าเยเมนเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักตั้งแต่ปี ค.ศ.1962 จึงเกิดปฏิวัติเรียกร้องให้มีสวัสดิการช่วยเหลือทางด้านทรัพยากร เปิดการค้ากับต่างประเทศ นอกจากนี้ระหว่างที่เกิดปัญหาด้านน้ำมันในประเทศเพื่อนบ้านคือ ซาอุดีอาระเบีย เงินช่วยเหลือหลายล้านดอลลาร์ถูกระงับไป คนงานในประเทศซาอุดีอาระเบียหมดสัญญาจ้างกระชั้นหันถูกส่งกลับประเทศ ภาวะการเงินตกต่ำ เก็บภาษีไม่ได้ ระบบธนาคารล้มเหลว จึงเกิดความเคลื่อนไหวทางด้านสหกรณ์ขึ้น รายงานของสมาคมแสดงให้เห็นว่าถนนสายสำคัญในชนบทหลายสาย โรงเรียน และโครงการอื่น ๆ อีกมากมายที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากสมาคมสหกรณ์

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความเจริญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเมืองหลวง หัวเมือง และชนบทถิ่นทุรกันดาร มีส่วนมาจากการสหกรณ์ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการประกาศให้ประชาชาติในประเทศด้อยพัฒนาได้ทราบถึงความสำคัญของการสหกรณ์

บราวน์ (Brown. 1979 : 3700-A) ได้ศึกษาเรื่อง "The Role of Cooperation in Alleviating longterm Rural Poverty : A case Study in Hancock County Georgia" การสำรวจทำโดยแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในเขตชนบท 181 คน ทดสอบสมมุติฐาน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนในชนบทกับนโยบายการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์และการสหกรณ์ หลังจากการเปรียบเทียบ 2 สิ่งนี้ พบว่าการสหกรณ์มีส่วนมากที่สุดที่ช่วยพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่บางส่วนมาจากนโยบายช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ ผลการพิสูจน์ด้านเศรษฐกิจพบว่าสหกรณ์ในท้องถิ่นยากจน สามารถเป็นสื่อในการเพิ่มทุนทรัพย์ให้สูงขึ้น ขยายความสามารถ ความชำนาญด้านเครื่องจักรกลเป็นสื่อในการขยายความเป็นเจ้าของโดยการใช้ที่ดินสาธารณะทำธุรกิจเล็ก ๆ เป็นรูปแบบขององค์การที่สามารถทำให้คนมีศักดิ์ศรีและศักดิ์กั้นการเพิ่มเงินตรายึดครองที่ดิน ให้การศึกษา การฝึกงาน เพิ่มผลผลิตด้านอาหาร สินค้าและบริการ มีตลาดสำหรับผลผลิตในเมืองนี้ การวิจัยนี้ไม่สามารถบอกได้ว่า การสหกรณ์แต่ลำพังจะช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ แต่การสหกรณ์มีบทบาทมากในการแก้ไขความยากจนในระยะต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับผลงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับสหกรณ์ร้านค้า ได้มีผู้วิจัยไว้พอจะเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

เรณู เสนาเดตนตรี (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมัธยมส่วนกลาง พบว่า กิจกรมสหกรณ์ร้านค้าส่วนใหญ่นักเรียนเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และลาออกจากการเป็นสมาชิก เมื่อเรียนอยู่ชั้นสูงสุดของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในเรื่องการประชุมใหญ่ กิจกรมสหกรณ์ร้านค้าส่วนใหญ่จะจัดประชุมในช่วงปลายปีการศึกษา การดำเนินการของ กิจกรมสหกรณ์ร้านค้าส่วนใหญ่จัดซื้อสินค้ามาจำหน่ายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ

วชิราวัลย์ จักรทอง (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการจัดตั้งและดำเนินการ สหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งศึกษาปัญหาในการจัดตั้งและดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และได้ดำเนินการกิจกรมสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียนแล้วอย่างน้อย 1 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ปัญหาระยะก่อนจัดตั้งและดำเนินการสหกรณ์ร้านค้า ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการ

ประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ ความร่วมมือที่สหกรณ์ได้รับจากสมาชิกและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์ และการเตรียมงาน

2. ปัญหาในระหว่างระหว่างการดำเนินการสหกรณ์ร้านค้า ส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการเก็บสต็อกสินค้า ความร่วมมือที่สหกรณ์ร้านค้าได้รับจากสมาชิกและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร และการจัดการเกี่ยวกับการเงิน

3. ปัญหาในระยะหลังการดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าไปหนึ่งปี ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องเช็คสต็อกสินค้า ความร่วมมือที่สหกรณ์ร้านค้าได้รับจากสมาชิกและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นวนลฉวี แสงชัย (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อร้านค้ากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนนารีอนุกุล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของนักเรียนจำแนกตามลักษณะตัวแปร ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนหญิงที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนดีกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้และทัศนคติต่างกัน และนักเรียนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์มีความรู้และทัศนคติต่อสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

อนุชา อัครพิศาล (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ พฤติกรรมการบริโภค และทัศนคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่อร้านค้าสหกรณ์ กรณีศึกษา : ร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการบริโภคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อสินค้า และปัญหาในการใช้บริการจากร้านสหกรณ์ ผลการศึกษาปรากฏว่า ความรู้ความเข้าใจด้านสหกรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องในหลักสหกรณ์ วัตถุประสงค์และสิทธิหน้าที่ของสมาชิก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ อันดับ 1 คือ ทำเลที่ตั้งใกล้สถานที่พักหรือสถานศึกษา และปัจจัยรองมาคือได้รับเงินปันผลจากร้านสหกรณ์

ถนอมศรี ปรารภนาดี (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดดำเนินการร้านกิจกรรม สหกรณ์วิทยาลัยครูนครราชสีมา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของสมาชิกและประมวลปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินการร้านกิจกรรมสหกรณ์วิทยาลัยครูนครราชสีมา ตัวอย่างในการศึกษาเป็นสมาชิกร้านกิจกรรมสหกรณ์ประจำปี 2529 จำนวน 259 คน จำแนกเป็นอาจารย์ 32 คน นักศึกษา 203 คน และเจ้าหน้าที่ 24 คน ผลการศึกษาปรากฏว่า อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ มีทัศนะว่าการจัดดำเนินการร้านกิจกรรมสหกรณ์โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนทัศนะต่อการจัดดำเนินการร้านกิจกรรมสหกรณ์ วิทยาลัยครูนครราชสีมาของอาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ของสมาชิกที่ได้รับเงินปันผลสูงกับสมาชิกที่ได้รับเงินปันผลต่ำไม่แตกต่างกัน แต่สมาชิกที่มีอุดมการณ์สหกรณ์สูง กับสมาชิกที่มีอุดมการณ์สหกรณ์ต่ำ มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสมาชิกที่มีอุดมการณ์สหกรณ์ต่ำ มีทัศนะต่อการจัดดำเนินการของร้านกิจกรรมสหกรณ์ดีกว่าสมาชิกที่มีอุดมการณ์สหกรณ์สูง

ประจักษ์ สีหราช (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ

- 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยาของนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
- 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
- 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ผลการวิจัย

ปรากฏว่า 1. ลักษณะส่วนบุคคล สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 3 กลุ่มมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน
2. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้านอาชีพของบิดา อาชีพของมารดา อาชีพของผู้ปกครอง และจำนวนเงินค่าหุ้น 3. ลักษณะทางด้านจิตวิทยาพบว่า สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 3 กลุ่ม มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับแตกต่างกัน และพบว่าสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 3 กลุ่มมีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับในทางบวก

สมหวัง พันชะลี (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา 2. ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า รูปแบบในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบครูเป็นผู้นำ โดยจัดประเภทกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ามากที่สุด และพบว่าสินค้าประเภทเครื่องเขียน แบบเรียน วัสดุ อุปกรณ์การศึกษาจำหน่ายได้มากที่สุด ส่วนปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสหกรณ์ มีความต้องการในระดับปานกลาง

ชวรัตน์ มณีโลกย์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ในหลักและวิธีการสหกรณ์ และความคิดเห็นของครูต่อกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ของครูที่มีต่อหลักและวิธีการสหกรณ์ และความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ผลการศึกษาปรากฏว่า เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์ ครูส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในเรื่อง อุดมการณ์สหกรณ์ รองลงมาคือความเข้าใจในความหมายของสหกรณ์ ความเข้าใจในกฎหมายสหกรณ์ และความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ ส่วนด้านความเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในด้านการดำเนินงานของร้านสหกรณ์ ครูมีความเห็นว่า ปริมาณสินค้ามีคุณภาพดี ราคาไม่สูงกว่าท้องตลาด ด้านความสนใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียน นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมสหกรณ์ โดยเข้ามาใช้บริการร้านสหกรณ์และเข้ามาเป็นเจ้าของหน้าร้านสหกรณ์

สงวน ศรีสวัสดิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักวิธีการสหกรณ์ และสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ความรู้ในเรื่องหลักวิธีสหกรณ์และทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการสหกรณ์ มีความรู้ในเรื่องหลักวิธีการสหกรณ์ระดับปานกลาง โดยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหมายของสหกรณ์มากที่สุด รองลงมาคือความเข้าใจในเรื่องอุดมการณ์สหกรณ์ ความเข้าใจในหลักสหกรณ์ และความเข้าใจในกฎหมายสหกรณ์ ตามลำดับ ส่วนทัศนคติที่มีต่อการ จัดกิจกรรมสหกรณ์ ผู้บริหารมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ส่วนนักเรียนจะมีความรู้ในเรื่องหลักวิธีการสหกรณ์ระดับต่ำ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุดมการณ์สหกรณ์มากที่สุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ฉวี แวนอินทร์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมการซื้อสินค้าของสมาชิกที่มีต่อร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยากรณ์ จำกัด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สมัครเป็นสมาชิกและซื้อสินค้าของ

สหกรณ์เพราะอยู่ใกล้ที่พักและต้องการได้รับเงินปันผล สินค้าที่จำหน่ายในร้านสหกรณ์ สมาชิกมีความเห็นว่าเป็นสินค้าธรรมดาไม่แตกต่างจากสินค้าทั่วไปในท้องตลาด ราคาสินค้าเมื่อเทียบกับราคาสินค้าในท้องตลาดบางอย่างสูงกว่าบางอย่างราคาเท่ากัน การบริการที่ให้กับสมาชิกยังไม่ดีพอ สมาชิกสนใจในเรื่องการลดราคาสินค้า ระหว่างอาจารย์และนักศึกษามีความต้องการแตกต่างกันในเรื่อง ความถี่ของการซื้อ ประเภทสินค้า ส่วนเรื่องการลดราคาสินค้าของร้านสหกรณ์ ต่างมีความสนใจเหมือนกัน ผู้ที่เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ปี และน้อยกว่า 1 ปี มีความรู้ความเข้าใจเหมือนกัน ในเรื่องผลตอบแทน ค่าหุ้น ความเป็นเจ้าของธุรกิจ การเข้าร่วมประชุม สิทธิการออกเสียง ความรู้ ความเข้าใจแตกต่างกัน ในเรื่องหน้าที่ของสมาชิกผู้เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ปี และน้อยกว่า 1 ปี มีความภักดีต่อสหกรณ์ไม่แตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกันในเรื่องให้ร้านสหกรณ์จัดบริการสินค้าให้

ยาใจ ไวยาบาล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ที่ประสบความสำเร็จระดับสูงใน จังหวัดภาคกลาง” พบว่า ในด้านทัศนคตินั้น สมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จระดับสูงและระดับต่ำมีทัศนคติที่ดีมากต่อสหกรณ์ในด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ รองลงมาคือ ทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ในด้านการเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านพฤติกรรมนั้น สมาชิกของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จระดับสูง และระดับต่ำ มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการกับสหกรณ์มีจำนวนมากกว่า การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ แต่สมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จระดับสูงมีทัศนคติ และพฤติกรรมกับความรู้ของสมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จสูงเป็นอิสระต่อกัน แต่พฤติกรรมกับทัศนคติไม่เป็นอิสระต่อกัน

อุไรวรรณ อรุณชาติย์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าของสมาชิกที่มีต่อร้านสหกรณ์นครเชียงใหม่ จำกัด” โดยพบว่า สมาชิกร้านสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นหญิงมีอายุเฉลี่ย 37 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4-6 คน อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกได้เพียง 1 ปี ถือหุ้น 1-10 หุ้น เกี่ยวกับทัศนคติในด้านสินค้า สมาชิกมีความพอใจในปริมาณสินค้าในระดับปานกลาง ต้องการให้ร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้าราคาถูกในโอกาสพิเศษต่าง ๆ สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการและอำนวยความสะดวกภายในร้านและการได้รับการบริการด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีทัศนคติต่อต้านคณะกรรมการและฝ่ายจัดการในระดับปานกลาง และทัศนคติที่ดีต่อต้านผลประโยชน์ของสมาชิกที่ได้รับส่วนลดทันทีเมื่อซื้อสินค้า และการได้รับเงินปันผลในอัตราที่เหมาะสม ส่วนพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของสมาชิกสมาชิกส่วนใหญ่มาใช้บริการเพราะมีสิ่งจูงใจ เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนคุณภาพของสินค้า นอกจากนั้นที่สมาชิกมาซื้อสินค้าเพราะว่าเป็นสมาชิกและคาดว่าจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการบริโภคสินค้ากับสถานภาพส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กันแต่พฤติกรรมในการบริโภคสินค้ากับความรู้ ทักษะ มีความสัมพันธ์กัน

จากงานวิจัยของนักวิชาการดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า

สหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมระบบสหกรณ์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี ซึ่งการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือกันของสมาชิกและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาเขตพัฒนชยการพระนคร และวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ จำนวน 4,423 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มจากประชากรโดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ จากจำนวนประชากรทั้งหมด และทำการสุ่มแบบ แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นระดับชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 367 คน โดยจำแนกตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาจำแนกตามสถานศึกษา

สถานศึกษา	ประชากร		รวม	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ปวช.	ปวส.		ปวช.	ปวส.	
วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ	317	517	834	26	43	69
วิทยาเขตพัฒนชยการพระนคร	1,361	771	2,132	113	64	177
วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ	913	544	1,457	76	45	121
รวมทั้งสิ้น	2,591	1,832	4,423	215	152	367

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัดเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแบบลิเคอร์ท 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า 4 ด้าน ๆ ละ 10 ข้อ จำนวน 40 ข้อ ได้แก่ ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก (Positive) ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ข้อความเชิงลบ (Negative) ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในเรื่องการสร้างแบบสอบถาม

3. สำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสหกรณ์ร้านค้า โดยใช้แบบสำรวจเบื้องต้นประกอบการ

สัมภาษณ์นักศึกษา

4. นำผลการศึกษาจากข้อ 1 2 และ 3 มาสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมาย

5. สร้างแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า 4 ด้าน ๆ ละ 15 ข้อ จำนวน 60 ข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอแนะเพิ่มเติม
7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีโพธิ์ รองศาสตราจารย์สำอองค์ งามวิชา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุขุฎิ พรหมทัต ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ
8. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ผู้ควบคุมพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้
9. นำแบบสอบถามไปทดลอง (Tryout) ครั้งที่ 1 กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) แล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้จำนวน 10 ข้อ รวมจำนวน 40 ข้อ
10. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกไปทดลองครั้งที่ 2 กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2543 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอสื่อรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาเขตพัฒนชยการพระนคร และวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ
2. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามจำนวน 367 ฉบับ
3. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวไปส่งถึงผู้อำนวยการวิทยาเขตฯ ทั้ง 3 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 3.1 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2543 เก็บที่วิทยาเขตพัฒนชยการพระนคร จำนวน 177 ฉบับ
 - 3.2 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2543 เก็บที่วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ จำนวน 121 ฉบับ
 - 3.3 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 เก็บที่วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ จำนวน 69 ฉบับ
4. รวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้ว ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
5. คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์เพื่อตรวจให้คะแนน ได้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.28

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ดี
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ค่อยดี
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ดี
ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติที่ดีมาก

3. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีความแตกต่างกัน ในด้านเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า โดยการทดสอบแบบที (t-test)

4. รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทำโดยวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปของความถี่เรียงตามลำดับของคะแนนความถี่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Science for Windows)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 ค่าร้อยละ

5.1.2 ค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ซุตรี วงศ์รัตน์. 2541 : 40)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 65)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา
(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2523 : 98-99)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

5.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test
เมื่อทดสอบความแปรปรวนของประชากรกลุ่มที่ 1 (σ_1^2) และกลุ่มที่ 2 (σ_2^2)
ถ้าพบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ ใช้ t-test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 165)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

ถ้า พบว่า $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$ ใช้ t-test (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 165)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
	\bar{x}_1, \bar{x}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
	s_1^2, s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
	n_1, n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่อง เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้ รายละเอียดต่อไปนี้ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบายโดยเรียงลำดับหัวข้อเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร รายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด จากกลุ่มตัวอย่าง 367 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 62.94 โดยใช้วิธีการนำเสนอในรูปความถี่ประกอบความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	136	39.3
1.2 หญิง	210	60.7
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)	194	56.1
2.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)	152	43.9
3. การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า		
3.1 ไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์	225	65.0
3.2 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์	121	35.0
4. การเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า		
4.1 เป็นสมาชิก	177	51.2
4.2 ไม่เป็นสมาชิก	169	48.8

จากตาราง 2 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 346 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง (60.7%) นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) (56.1%) นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า ไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ (65.0%) และนักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า (51.2%)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยรวม และรายด้าน

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	\bar{x}	S	ระดับเจตคติ
ด้านสินค้า	2.7569	0.5069	ปานกลาง
ด้านการบริการ	2.4561	0.5805	ไม่ค่อยดี
ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	2.5922	0.5326	ปานกลาง
ด้านบุคลากร	2.4968	0.7434	ไม่ค่อยดี
รวม	2.5755	0.4366	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.5755$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า อยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านสินค้า ($\bar{x} = 2.7569$) ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.5922$) ด้านที่นักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี มี 2 ด้าน คือ ด้านการบริการ ($\bar{x} = 2.4561$) และด้านบุคลากร ($\bar{x} = 2.4968$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
รายด้านและรายข้อ

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	\bar{x}	S	ระดับเจตคติ
ด้านสินค้า			
1. ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันท่านซื้อที่ สหกรณ์ร้านค้าเป็นประจำ	3.01	1.00	ปานกลาง
2. สินค้าในสหกรณ์ร้านค้ามักไม่ค่อยเพียงพอกับ ความต้องการของลูกค้า	2.51	0.95	ปานกลาง
3. ท่านรู้สึกมีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าที่ สหกรณ์ร้านค้าเลือกมาจำหน่าย	3.42	0.90	ปานกลาง
4. ท่านรู้สึกว่าสินค้าที่วางจำหน่ายในสหกรณ์มีฝุ่นจับ	2.69	1.08	ปานกลาง
5. ประเภทของสินค้าน้อยไม่เพียงพอที่จะให้เลือกซื้อ	2.24	0.95	ไม่ค่อยดี
6. ท่านรู้สึกว่าสินค้าส่วนใหญ่มีรูปแบบไม่ทันสมัย	2.47	0.97	ไม่ค่อยดี
7. สินค้าส่วนใหญ่มีราคาแพงกว่าท้องตลาด	2.72	1.06	ปานกลาง
8. ขนาดของสินค้าแต่ละชนิดมีน้อยไม่เพียงพอที่จะ ให้เลือกซื้อ	2.29	0.89	ไม่ค่อยดี
9. ท่านรู้สึกว่าสินค้าส่วนใหญ่มีสภาพใหม่	2.99	0.91	ปานกลาง
10. สินค้าส่วนใหญ่มีป้ายแยกประเภทไว้ชัดเจนสะดวก ในการเลือกซื้อ	3.22	1.06	ปานกลาง
ด้านการบริการ			
1. เมื่อมีสินค้าใหม่ ๆ มาจำหน่ายสหกรณ์ร้านค้าได้ ประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบอยู่เสมอ	2.47	1.04	ไม่ค่อยดี
2. พนักงานช่วยลูกค้าในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ ด้วยความเต็มใจ	2.37	1.16	ไม่ค่อยดี
3. พนักงานส่วนใหญ่ให้บริการแก่ลูกค้ารวดเร็วและทั่วถึง	2.42	1.10	ไม่ค่อยดี
4. สหกรณ์ร้านค้ามักเปิด-ปิดร้านไม่ตรงตามเวลาที่ กำหนดไว้	2.75	1.11	ปานกลาง
5. ท่านรู้สึกว่าพนักงานการเงินให้บริการช้ามาก	2.60	1.16	ปานกลาง
6. สหกรณ์ร้านค้าไม่เคยจัดรายการลดราคาสินค้า เนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ	1.93	0.97	ไม่ค่อยดี

ตาราง 4 (ต่อ)

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	\bar{X}	S	ระดับเจตคติ
ด้านการบริการ (ต่อ)			
7. สหกรณ์ร้านค้ามีการสำรวจความต้องการของลูกค้าเพื่อนำไปปรับปรุงร้านอยู่เสมอ	2.76	1.15	ปานกลาง
8. สหกรณ์ร้านค้าไม่เคยเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ให้ลูกค้าได้รับทราบ	2.18	0.94	ไม่ค่อยดี
9. สหกรณ์ร้านค้าให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก เช่นงานวันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ เป็นอย่างดี	2.57	1.19	ปานกลาง
10. สหกรณ์ร้านค้าได้ประชาสัมพันธ์รายรับ-รายจ่ายของร้านให้ลูกค้าได้รับทราบอยู่เสมอ	2.52	1.11	ปานกลาง
ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม			
1. สถานที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ค่อยเพียงพอ	2.26	1.21	ไม่ค่อยดี
2. ถ้าไปตั้งสหกรณ์ที่อื่นคงจะสะดวกในการใช้บริการมากกว่านี้	2.83	1.26	ปานกลาง
3. บริเวณภายนอกอาคารของสหกรณ์ร้านค้ามีการตกแต่งได้สวยงาม	2.30	1.16	ไม่ค่อยดี
4. ท่านรู้สึกที่สหกรณ์ร้านค้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร้านได้อย่างคุ้มค่า	2.84	1.19	ปานกลาง
5. ภายในสหกรณ์ร้านค้ามีการตกแต่งได้อย่างสวยงามทันสมัย	2.46	1.10	ไม่ค่อยดี
6. ในสหกรณ์ร้านค้ามีทางเดินสำหรับเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก	3.00	1.17	ปานกลาง
7. ท่านรู้สึกว่าภายในร้านมีระบบการถ่ายเทอากาศดี	2.87	1.25	ปานกลาง
8. สถานที่จำหน่ายสินค้าคับแคบไม่เหมาะสมจะดำเนินกิจการสหกรณ์ร้านค้า	2.32	1.09	ไม่ค่อยดี
9. ท่านรู้สึกว่าสถานที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ปลอดภัย	2.64	1.17	ปานกลาง
10. ทางเข้า-ออกที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ค่อยสะดวก	2.41	1.09	ไม่ค่อยดี

ตาราง 4 (ต่อ)

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	\bar{X}	S	ระดับเจตคติ
ด้านบุคลากร			
1. ท่านรู้สึกว่าการปฏิบัติงานจะขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า	2.10	1.15	ไม่ค่อยดี
2. พนักงานมักจะอารมณ์เสียเมื่อมีคนใช้บริการมาก	2.27	1.18	ไม่ค่อยดี
3. ท่านมักได้ยินผู้ใช้บริการพูดเกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่ดีของพนักงานอยู่เสมอ	2.46	1.23	ไม่ค่อยดี
4. พนักงานมักแสดงกิริยาเหน้อยหน่ายต่อการทำงาน	2.29	1.08	ไม่ค่อยดี
5. ท่านมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์	3.18	0.97	ปานกลาง
6. พนักงานมีกิริยามารยาทที่ดีต่อลูกค้าทุกคน	2.63	1.13	ปานกลาง
7. พนักงานตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าได้ดี	2.66	1.12	ปานกลาง
8. พนักงานไม่ค่อยให้ความสนใจลูกค้า	2.44	1.21	ไม่ค่อยดี
9. ท่านรู้สึกประทับใจในการให้บริการของพนักงาน	2.34	1.11	ไม่ค่อยดี
10. ท่านรู้สึกประทับใจเมื่อได้มาใช้บริการสหกรณ์ร้านค้าแห่งนี้	2.61	1.14	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่าเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.7569$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ รู้สึกมีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าที่สหกรณ์ร้านค้าเลือกมาจำหน่าย ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมาคือ สินค้าส่วนใหญ่มีป้ายแยกประเภทไว้ชัดเจนสะดวกในการเลือกซื้อ ($\bar{X} = 3.22$) และของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันซื้อที่สหกรณ์ร้านค้าเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.01$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีเจตคติในระดับที่ไม่ค่อยดีเป็นอันดับสุดท้ายคือ ประเภทของสินค้าน้อยไม่เพียงพอที่จะให้เลือกรซื้อ ($\bar{X} = 2.24$)

ด้านการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี ($\bar{X} = 2.4561$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ สหกรณ์ร้านค้ามีการสำรวจความต้องการของลูกค้าเพื่อนำไปปรับปรุงร้านอยู่เสมอ ($\bar{X} = 2.76$) รองลงมาคือ สหกรณ์ร้านค้ามักเปิด-ปิดร้านไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 2.75$) และรู้สึกว่าพนักงานการเงินให้บริการช้ามาก ($\bar{X} = 2.60$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีเจตคติในระดับที่ไม่ค่อยดีเป็นอันดับสุดท้ายคือ สหกรณ์ร้านค้าไม่เคยจัดรายการลดราคาสินค้าเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.93$)

ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.5922$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ สหกรณ์ร้านค้ามีทางเดินสำหรับเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก ($\bar{X} = 3.00$) รองลงมาคือ รู้สึกว่าภายในร้านมีระบบการถ่ายเทอากาศดี ($\bar{X} = 2.87$) และรู้สึกว่าสหกรณ์ร้านค้า

ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร้านได้อย่างคุ้มค่า ($\bar{x} = 2.84$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีเจตคติในระดับที่ไม่ค่อยดี เป็นอันดับสุดท้ายคือ สถานที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ค่อยเพียงพอ ($\bar{x} = 2.26$)

ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี ($\bar{x} = 2.4968$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ ($\bar{x} = 3.18$) รองลงมาคือ พนักงานตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าได้ดี ($\bar{x} = 2.66$) และพนักงานมีกิริยามารยาทที่ดีต่อลูกค้าทุกคน ($\bar{x} = 2.63$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีเจตคติในระดับที่ไม่ค่อยดี เป็นอันดับสุดท้ายคือ รู้สึกว่าพนักงานจะขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า ($\bar{x} = 2.10$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร รวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า ดังแสดงในตารางที่ 5 – 8

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้านและรวมทุกด้าน
จำแนกตามเพศ

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	เพศชาย		เพศหญิง		t
	N = 136		N = 210		
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	
1. ด้านสินค้า	2.9022	0.4620	2.6629	0.5135	4.40**
2. ด้านการบริการ	2.6015	0.5515	2.3619	0.5806	3.82**
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	2.6257	0.4824	2.5705	0.5627	0.94
4. ด้านบุคลากร	2.5846	0.6875	2.4400	0.7737	1.82
รวม	2.6785	0.3453	2.5088	0.4757	3.84**

จากตาราง 5 แสดงว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชายมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า และด้านการบริการ ดีกว่านักศึกษาหญิง ส่วนด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีเจตคติต่อสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	ปวช.		ปวส.		t
	N = 194		N = 152		
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	
1. ด้านสินค้า	2.7964	0.5095	2.7066	0.5007	1.64
2. ด้านการบริการ	2.4098	0.6041	2.5151	0.5451	-1.68
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	2.4129	0.4989	2.8211	0.4856	-7.64**
4. ด้านบุคลากร	2.3552	0.7718	2.6776	0.6653	-4.09**
รวม	2.4936	0.4424	2.6801	0.4072	-4.03**

จากตาราง 6 แสดงว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร ดีกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ส่วนด้านสินค้าและด้านการบริการ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้านและรวมทุกด้าน
จำแนกตามการใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	ไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์		6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์		t
	N = 225		N = 121		
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	
1. ด้านสินค้า	2.7849	0.5017	2.7050	0.5144	1.40
2. ด้านการบริการ	2.4551	0.5979	2.4579	0.5491	-.04
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	2.5942	0.5288	2.5884	0.5416	.09
4. ด้านบุคลากร	2.4920	0.7074	2.5058	0.8091	-.16
รวม	2.5816	0.4300	2.5643	0.4503	.35

จากตาราง 7 แสดงว่า นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์และนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้านและรวมทุกด้าน
จำแนกตามการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		t
	N = 177		N = 169		
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	
1. ด้านสินค้า	2.6994	0.5138	2.8172	0.4936	-2.17*
2. ด้านการบริการ	2.3774	0.5655	2.5385	0.5861	-2.60*
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	2.5249	0.5240	2.6627	0.5338	-2.42*
4. ด้านบุคลากร	2.3390	0.6959	2.6621	0.7576	-4.13**
รวม	2.4852	0.4135	2.6701	0.4413	-4.02**

จากตาราง 8 แสดงว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าและนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ และด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้ามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 4 ด้านดีกว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของ
สหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จากแบบสอบถามปลายเปิดตอนที่ 3

ตาราง 9 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล จากแบบสอบถามปลายเปิดด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้าน
บุคลากร

ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า	ความถี่
1. ด้านสินค้า	
1.1 จำนวนสินค้าน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ	126
1.2 สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดมีสภาพเก่าและชำรุด	85
1.3 สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาแพงกว่าท้องตลาด	60
1.4 สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่ตรงกับความต้องการ	14
1.5 ขนาดของสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีให้เลือกน้อย	3
2. ด้านการบริการ	
2.1 พนักงานไม่ช่วยลูกค้าค้นหาสินค้าที่ต้องการ	53
2.2 การให้บริการไม่รวดเร็วและไม่ทั่วถึง	48
2.3 เวลาเปิด-ปิดของสหกรณ์ร้านค้าไม่แน่นอน	14
2.4 การจ่ายเงินและรับเงินทอนคืนต้องใช้เวลารอคอยนาน	11
2.5 หาสินค้าที่ต้องการได้ยาก	11
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	
3.1 สถานที่ตั้งของสหกรณ์ร้านค้าค่อนข้างคับแคบ	48
3.2 ทางเข้า-ออกของสหกรณ์ร้านค้าไม่สะดวก	24
3.3 สหกรณ์ร้านค้ามีอากาศร้อนอบอ้าวไม่ถ่ายเท	16
3.4 สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ	5
3.5 อาคารสถานที่ของสหกรณ์ร้านค้าไม่สะอาด	4

ตาราง 9 (ต่อ)

ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า	ความถี่
4. ด้านบุคลากร	
4.1 พนักงานมักแสดงกิริยามารยาทที่ไม่ดีต่อลูกค้า	62
4.2 พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์	49
4.3 สหกรณ์ร้านค้ามีพนักงานไม่เพียงพอต่อการให้บริการ	28
4.4 พนักงานขาดการเอาใจใส่และความกระตือรือร้น	22
4.5 พนักงานแต่งกายไม่เรียบร้อย	7

จากตาราง 9 แสดงว่าปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดลอม และด้านบุคลากร มีดังต่อไปนี้

1. ด้านสินค้า ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ จำนวนสินค้ามีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลงมาคือ สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดมีสภาพเก่าและชำรุด และสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาแพงกว่าท้องตลาด

2. ด้านการบริการ ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ พนักงานไม่ช่วยลูกค้าค้นหาสินค้าที่ต้องการ รองลงมาคือ การให้บริการไม่รวดเร็วและไม่ทั่วถึง และเวลาเปิด-ปิดของสหกรณ์ร้านค้าไม่แน่นอน

3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดลอม ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ สถานที่ตั้งของสหกรณ์ร้านค้าค่อนข้างคับแคบ รองลงมาคือ ทางเข้า-ออกของสหกรณ์ร้านค้าไม่สะดวก และสหกรณ์ร้านค้ามีอากาศร้อนอบอ้าวไม่ถ่ายเท

4. ด้านบุคลากร ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ พนักงานมักแสดงกิริยามารยาทที่ไม่ดีต่อลูกค้า รองลงมาคือ พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ และสหกรณ์ร้านค้ามีพนักงานไม่เพียงพอต่อการให้บริการ

ซึ่งจากแบบสอบถามปลายเปิดตอนที่ 3 มีผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าบางข้อตรงกับแบบสอบถามตอนที่ 2 คือ ขนาดของสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีให้เลือกน้อย ตรงกับข้อ 8 สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาแพงกว่าท้องตลาด ตรงกับข้อ 7 เวลาเปิด-ปิดของสหกรณ์ร้านค้าไม่แน่นอน ตรงกับข้อ 14 สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ตรงกับข้อ 21 พนักงานขาดการเอาใจใส่และความกระตือรือร้น ตรงกับข้อ 31

ตาราง 10 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักศึกษา ในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านสินค้า	
1.1 ควรเพิ่มจำนวนสินค้าให้มากขึ้น	83
1.2 ควรนำสินค้าที่ทันสมัยแปลกใหม่มาจำหน่าย	61
1.3 สินค้าควรมีราคาถูกกว่าท้องตลาด	42
1.4 สินค้าที่นำมาจำหน่ายควรมีอุปกรณ์ทางการเรียนมาก ๆ	14
1.5 ควรทำความสะอาดสินค้าเป็นประจำ	13
2. ด้านการบริการ	
2.1 ควรให้บริการแก่ลูกค้าด้วยความรวดเร็วและทั่วถึง	29
2.2 ขยายบริเวณเคาน์เตอร์เก็บเงินให้กว้างขึ้น	5
2.3 ควรเปิด-ปิดสหกรณ์ร้านค้าให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด	4
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	
3.1 ควรขยายห้องสหกรณ์ร้านค้าให้มีพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม	26
3.2 ควรตกแต่งบริเวณภายในและภายนอกร้านสหกรณ์ให้เป็นระเบียบและสะอาด	3
3.3 ควรขยายบริเวณทางเข้า-ออกสหกรณ์ร้านค้าให้สะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ	3
4. ด้านบุคลากร	
4.1 ควรจัดอบรมพนักงานให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้าทุกคน	72
4.2 ควรเพิ่มจำนวนพนักงานที่ให้บริการ	22
4.3 พนักงานควรมีแบบฟอร์มในการแต่งกาย	5

จากตาราง 10 แสดงว่านักศึกษาที่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ด้านสินค้า ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรเพิ่มจำนวนสินค้าให้มากขึ้น รองลงมาคือ ควรนำสินค้าที่ทันสมัยแปลกใหม่มาจำหน่าย และสินค้าควรมีราคาถูกกว่าท้องตลาด

2. ด้านการบริการ ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรให้บริการแก่ลูกค้าด้วยความรวดเร็วและทั่วถึง รองลงมาคือ ขยายบริเวณเคาน์เตอร์เก็บเงินให้กว้างขึ้น และควรเปิด-ปิดสหกรณ์ร้านค้าให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรขยายห้องสหกรณ์ร้านค้า ให้มีพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม รองลงมาคือ ควรตกแต่งภายในและภายนอกร้านสหกรณ์ให้เป็นระเบียบและสะอาด และควรขยายบริเวณทางเข้า-ออกสหกรณ์ร้านค้าให้สะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ

4. ด้านบุคลากร ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรจัดอบรมพนักงานให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้าทุกคน รองลงมาคือ ควรเพิ่มจำนวนพนักงานที่ให้บริการ และพนักงานควรมีแบบฟอร์มในการแต่งกาย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการทราบว่านักศึกษาที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในด้านใดดังต่อไปนี้ คือ ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร โดยการเปรียบเทียบจากเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า เพื่อจะได้นำข้อมูลไปเป็น แนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าให้มีประสิทธิภาพ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งจะเป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และหน่วยงานที่มีลักษณะการจัดและสภาพที่คล้ายกัน ในการนำข้อมูลไปปรับปรุง วางแผน และพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ให้มีประสิทธิภาพ และสนองความต้องการของนักศึกษามากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะ วิทยาเขตเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต พณิชยการพระนคร และวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ จำนวน 4,423 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่ได้โดยการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ละด้านและรวมสี่ด้านแตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ละด้านและรวม

สี่ด้านแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าต่างกัน มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ละด้าน และรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่เป็นสมาชิกกับนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ละด้านและรวมสี่ด้านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากับประชากรที่เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 และ 3 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 367 ฉบับ ได้รับคืนมา 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามไป ดำเนินการคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ได้ทั้งสิ้น 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.28 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทาง สถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบวัดเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแบบลิเคอร์ท 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า 4 ด้าน ๆ ละ 10 ข้อ จำนวน 40 ข้อ ได้แก่ ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกระทำการประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Science for Windows) โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ดี
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ค่อยดี
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ดี
ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติที่ดีมาก

3. เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร สรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านสินค้า พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในด้านสินค้าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ รู้สึกมีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าที่สหกรณ์ร้านค้าเลือกมาจำหน่าย รองลงมาคือ สินค้าส่วนใหญ่มีป้ายแยกประเภทไว้ชัดเจน สะดวกในการเลือกซื้อ และของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันซื้อที่สหกรณ์ร้านค้าเป็นประจำ

ข้อที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในระดับที่ไม่ค่อยดี คือประเภทของสินค้ามีน้อยไม่เพียงพอที่จะให้เลือกซื้อ

1.2 ด้านการบริการ พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในด้านการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ สหกรณ์ร้านค้ามีการสำรวจความต้องการของลูกค้าเพื่อนำไปปรับปรุงร้านอยู่เสมอ รองลงมาคือ สหกรณ์ร้านค้ามักเปิด-ปิดร้านไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ และรู้สึกว่าพนักงานการเงินให้บริการช้ามาก

ข้อที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในระดับที่ไม่ค่อยดี คือสหกรณ์ร้านค้าไม่เคยจัดรายการลดราคาสินค้าเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

1.3 ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ สหกรณ์ร้านค้ามีทางเดินสำหรับเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก รองลงมาคือ รู้สึกว่าภายในร้านมีระบบการถ่ายเทอากาศดี และรู้สึกว่าสหกรณ์ร้านค้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร้านได้อย่างคุ้มค่า

ข้อที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในระดับที่ไม่ค่อยดี คือสถานที่จอดรถของสหกรณ์มีไม่เพียงพอ

1.4 ด้านบุคลากร พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางคือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ รองลงมาคือ พนักงานตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าได้ดี และพนักงานมีกิริยามารยาทที่ดีต่อลูกค้าทุกคน

ข้อที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในระดับที่ไม่ค่อยดี คือรู้สึกว่าพนักงานจะขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า

2. จากผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร รายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า ปรากฏผลดังนี้

2.1 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชายมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านสินค้า และด้านการบริการ ดีกว่านักศึกษาหญิง ส่วนด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร ดีกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ส่วนด้านสินค้าและด้านการบริการ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า ไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า และนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ และด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้ามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าทั้ง 4 ด้านดีกว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

จากคำถามปลายเปิดมีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 62.94 เรียงตามลำดับความถี่ได้ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีดังนี้

1.1 ด้านสินค้า ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ จำนวนสินค้ามีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลงมาคือ สินค้าที่นำมาจำหน่ายบางชนิดมีสภาพเก่าและชำรุด และสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาแพงกว่าท้องตลาด

1.2 ด้านการบริการ ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ พนักงานไม่ช่วยลูกค้าค้นหาสินค้าที่ต้องการ รองลงมาคือ การให้บริการไม่รวดเร็วและไม่ทั่วถึง และเวลาเปิด-ปิดของสหกรณ์ร้านค้าไม่แน่นอน

1.3 ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ สถานที่ตั้งของสหกรณ์ร้านค้าค่อนข้างคับแคบ รองลงมาคือ ทางเข้า-ออกของสหกรณ์ร้านค้าไม่สะดวก และสหกรณ์ร้านค้ามีอากาศร้อนอบอ้าวไม่ถ่ายเท

1.4 ด้านบุคลากร ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ พนักงานมักแสดงกริยามารยาทที่ไม่ดีต่อลูกค้า รองลงมาคือ พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ และสหกรณ์ร้านค้ามีพนักงานไม่เพียงพอต่อการให้บริการ

2. ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีดังนี้

2.1 ด้านสินค้า ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรเพิ่มจำนวนสินค้าให้มากขึ้น

รองลงมาคือ ควรนำสินค้าที่ทันสมัยแปลกใหม่มาจำหน่าย และสินค้าควรมีราคาถูกกว่าท้องตลาด

2.2 ด้านการบริการ ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรให้บริการแก่ลูกค้าด้วยความรวดเร็วและทั่วถึง รองลงมาคือ ขยายบริเวณเคาร์เตอร์เก็บเงินให้กว้างขึ้น และควรเปิด-ปิดสหกรณ์ร้านค้าให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

2.3 ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรขยายห้องสหกรณ์ร้านค้าให้มีพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม รองลงมาคือ ควรตกแต่งบริเวณภายในและภายนอกร้านสหกรณ์ให้เป็นระเบียบและสะอาด และควรขยายบริเวณทางเข้า-ออกสหกรณ์ร้านค้าให้สะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ

2.4 ด้านบุคลากร ข้อที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรจัดอบรมพนักงานให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้าทุกคน รองลงมาคือ ควรเพิ่มจำนวนพนักงานที่ให้บริการ และพนักงานควรมีแบบฟอร์มในการแต่งกาย

อภิปรายผล

จากการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลจากการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ทั้ง 4 ด้าน คือด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีการจัดดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ ตามข้อบังคับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าที่ทางราชการหรือกระทรวงศึกษาธิการบังคับให้จัดตั้งขึ้น นอกจากนี้สถานศึกษาได้ออกระเบียบกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าเป็นคำสั่งและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน และในการบริหารกิจกรรมสหกรณ์นั้นส่วนใหญ่มีครูดำเนินการเองเกือบทั้งหมด ระบบการดำเนินการของคณะกรรมการได้มาจากการแต่งตั้ง สอดคล้องกับแนวคิดในการดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้าของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2540 : 2) ที่ให้ทัศนะว่า คณะกรรมการดำเนินการควรจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ ความสามารถในเชิงการค้าและมีความซื่อสัตย์สุจริตมาดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ร้านค้าในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการประหยัดเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับการวิจัยของดวงกมล ศรีงาม (2538 : 97) พบว่าส่วนใหญ่วิธีการได้มาซึ่งบุคลากรดำเนินงานในการจัดหาคณะกรรมการดำเนินงานได้มาโดยแต่ละหมวดวิชาส่งตัวแทนมาสมัครปฏิบัติงาน 2 ปี ในการปฏิบัติงานสหกรณ์ของคณะกรรมการดำเนินงานใช้เวลาว่างจากการสอนปกติ ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระจากงานประจำของครูผู้สอน จึงทำให้ครูไม่สนใจทำกิจกรรมสหกรณ์เนื่องจากเป็นงานที่ต้องเสียสละรับผิดชอบ และเกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน ภาระในการซื้อสินค้ามาจำหน่ายจึงตกอยู่ที่ผู้จัดการสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ผู้บริหารและครูไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจในการให้ความรู้เรื่องสหกรณ์แก่นักศึกษา จึงทำให้นักศึกษาไม่

ค้อยสนใจในสหกรณ์ร้านค้าเท่าที่ควร สอดคล้องกับการวิจัยของสงวน ศรีสวัสดิ์ (2541 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนจะมีความรู้ในเรื่องหลักวิธีการสหกรณ์ระดับต่ำ และสอดคล้องกับการวิจัยของจำนง พันรอบ (2524 : บทคัดย่อ) พบว่าปัญหาในการบริหารกิจการสหกรณ์ สมาชิกขาดความเข้าใจ ไม่ศรัทธาและไม่เชื่อมั่นในหลักและวิธีการสหกรณ์ ประกอบกับอาคารสถานที่ของร้านสหกรณ์เล็กและคับแคบ ยังไม่เหมาะสม ซึ่งสมาชิกอาจตั้งความคาดหวังต่อการจัดดำเนินการสหกรณ์ไว้สูง เช่น คาดหวังว่าจะให้จัดเหมือนกับห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อทั่ว ๆ ไป ซึ่งกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ายังไม่มีศักยภาพพอที่จะจัดให้ได้ สอดคล้องกับการวิจัยของอนุชา อัครพิศาล (2538 : 94) พบว่านักศึกษาใช้บริการของร้านสหกรณ์น้อยกว่าการใช้จ่ายกับห้างร้านค้า คอนวีเนียนสโตร์ เนื่องจากร้านสหกรณ์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้เต็มที่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาในแต่ละด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านสินค้า การที่นักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ สินค้าที่นำมาจำหน่ายเป็นสินค้าธรรมดาไม่แตกต่างจากสินค้าทั่วไปในท้องตลาด ปริมาณและคุณภาพของสินค้าไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกตามที่คาดหวัง และสินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่มีรูปแบบไม่ทันสมัยไม่เหมาะกับนักศึกษาที่กำลังอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของอนุชา อัครพิศาล (2537 : 94) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่นิยมไปซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้ามากกว่า เนื่องจากห้างสรรพสินค้ามีสินค้าให้เลือกหลากหลายทั้งในด้านชนิดและปริมาณสินค้า และเป็นสินค้าที่มีคุณภาพดี ทันสมัยตรงกับความต้องการของนักศึกษา ในขณะที่ร้านสหกรณ์ขาดสินค้าทั้งในด้านชนิดของสินค้าและปริมาณของสินค้า และสอดคล้องกับแนวคิดวิธีดำเนินการของสหกรณ์ร้านค้าของจूरिพร จันทร์พาณิชย์ (ม.ป.ป. : 95) ที่ให้ทัศนะว่าควรขายสินค้าที่มีคุณภาพดี อยู่ในความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ ไม่ปลอมปนสินค้า และจัดซื้อสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพประจำวันให้มาก มีสินค้าให้สมาชิกเลือกซื้อได้ตามความพอใจ นอกจากนี้ ราคาของสินค้าในร้านสหกรณ์ไม่แตกต่างกับราคาสินค้าในท้องตลาด และสินค้าบางอย่างราคาอาจจะแพงกว่าอีกด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของอุไรวรรณ อรุณชาติย์ (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าทัศนคติในด้านสินค้าสมาชิกต้องการให้ร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้าน่าถูกในโอกาสพิเศษต่าง ๆ และสอดคล้องกับการวิจัยของฉวี แวนอินทร์ (2529 : บทคัดย่อ) พบว่าราคาสินค้าในร้านสหกรณ์เมื่อเทียบกับราคาสินค้าในท้องตลาดบางอย่างสูงกว่าบางอย่างราคาเท่ากัน การบริการที่ให้กับสมาชิกยังไม่ดีพอ สมาชิกสนใจในเรื่องการลดราคาสินค้า ดังที่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532 : 185) ได้มีแนวทางในการพัฒนาธุรกิจการค้าของสหกรณ์ ว่าในการดำเนินธุรกิจนั้น สหกรณ์จะมีหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย ดังนั้นสินค้าและบริการของสหกรณ์จะต้องสร้างความพอใจให้กับผู้ซื้อทั้งในด้านราคา คุณภาพ และการบริการ

1.2 ด้านการบริการ การที่นักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านการบริการอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี อาจเป็นเพราะ การบริการส่วนใหญ่ใช้บริการโดยพนักงาน เช่น การรับ-จ่ายเงิน การค้นหาสินค้าที่ต้องการ ซึ่งพนักงานมีจำนวนน้อยเมื่อนักศึกษามาใช้บริการพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิด

ความล่าช้าไม่ทันใจนักศึกษา นอกจากนี้การเปิด-ปิดสหกรณ์ร้านค้ามักจะคำนึงถึงความสะดวกของพนักงาน ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของนักศึกษา การเปิด-ปิดร้านค้าสหกรณ์จึงไม่ได้เป็นไปตามเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งบางครั้งอาจจะเปิดช้าหรือปิดเร็วเกินไป จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถซื้อสินค้าที่ต้องการได้ ส่วนการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการติดบอร์ดหน้าร้านสหกรณ์ และประกาศหน้าเสาธงอาจจะไม่ชัดเจน ไม่ทั่วถึงและไม่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ถนอมศรี พรารณชาติ (2530 : 86) จากการสัมภาษณ์สมาชิกมีความเห็นว่า การให้บริการยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ แม้ว่าจะมีอุปกรณ์บริการให้ความสะดวกดีแล้วก็ตาม การจัดระบบบริการให้ลูกค้าได้รับความสะดวก และสามารถบริการตนเองได้ จะทำให้ลูกค้าพึงพอใจกว่า และตัดสินใจซื้อของทันทีหรือรวดเร็วกว่า รวมทั้งการแจ้งข่าวสารที่สื่อความหมายด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ควรจะให้บริการแก่ลูกค้าทั้งสิ้น

1.3 ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม การที่นักศึกษามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะ สถานที่สำหรับการจัดทำกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้านั้นส่วนใหญ่จะเป็นการต่อเติมห้องใต้อาคารเรียน สภาพพื้นที่ภายในร้านสหกรณ์ค่อนข้างคับแคบ พื้นที่ภายในร้านทั้งหมดได้ใช้เป็นเนื้อที่สำหรับขายสินค้าและไม่อาจขยายได้อีก เมื่อนักศึกษาไปซื้อสินค้าพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการแออัด ทำให้อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของดวงกมล ศรีงาม (2538 : 113) พบว่าปัญหาในการจัดอาคารสถานที่คือ สถานที่ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ ขนาดห้องเล็ก แคบ ทำให้ขยายไม่ได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของจรรุ โรจนรังสิมันต์ (2526 : 83) ที่พบว่า ปัญหาของผู้บริหารคณะกรรมการที่เป็นผู้จัดการสหกรณ์ ครู นักเรียน สมาชิก เกี่ยวกับสถานที่ พบว่าสถานที่ตั้งของร้านสหกรณ์ไม่เหมาะสม คับแคบ ไม่ปลอดภัย และขยายกิจการไม่ได้ การเลือกทำเลที่ตั้งของร้านสหกรณ์ ส่วนใหญ่คณะกรรมการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์จะเป็นผู้เลือกทำเลที่ตั้งที่ใด โดยไม่ได้คำนึงถึงความพึงพอใจของนักศึกษา ส่วนการตกแต่งบริเวณภายใน-ภายนอกของร้านสหกรณ์จะตกแต่งเพียงเพื่อแค่ความสวยงาม เรียบง่าย ไม่ได้ตกแต่งเพื่อให้เกิดความสนใจหรือจูงใจให้นักศึกษาเข้าไปใช้บริการสหกรณ์ร้านค้า จึงทำให้ไม่สนองความต้องการของนักศึกษาเท่าที่ควร ดังที่เศรษฐการ เสาร์ทอง (2530 : 98) กล่าวไว้ว่าการดำเนินการด้านอาคารสถานที่มีส่วนสำคัญต่อร้านกิจกรรมสหกรณ์ ต้องเลือกทำเลที่เหมาะสม มีการติดต่อได้สะดวก อยู่จุดศูนย์กลาง บริเวณกว้างขวาง สวยงาม สถานที่จูงใจลูกค้า โดยวางผังสินค้าให้ชัดเจน ซึ่งการเลือกทำเลที่ตั้งเป็นสิ่งจำเป็นมากและถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนแรกเริ่มกิจการ คือควรที่จะพิถีพิถันต่อการเลือกทำเลที่สะดวกต่อการติดต่อ ถ้าเป็นสหกรณ์ที่จำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภค สถานที่ทำการควรตั้งในเขตชุมชน และมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ แต่สำหรับสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นแล้วและไม่อยู่ในฐานะที่จะเลือกทำเลได้ การจัดสถานที่ก็เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ซื้อเกิดความสนใจที่จะซื้อสินค้า โดยสินค้าควรจัดเป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการเลือกซื้อ สถานที่สะอาดและการตกแต่งที่สวยงาม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2532 : 186) ซึ่งประดิษฐ์ มัชฌิมา (2517 : 149) ได้กล่าวไว้ว่า สถานที่ตั้งร้านหรือทำเลการค้าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้สหกรณ์ร้านค้าประสบความสำเร็จ

1.4 ด้านบุคลากร การที่นักศึกษาที่มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้านบุคลากรอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดหาเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ นั้นประสบปัญหาคือ ขาดบุคลากรที่สนใจทำกิจกรรม เพราะเป็นการเพิ่มภาระจากงานประจำของผู้สอน ทำให้ไม่มีใครอยากทำและพนักงานที่อยู่ประจำร้านสหกรณ์ก็ได้มาโดยส่วนใหญ่ผู้จัดการสหกรณ์จะเป็นผู้คัดเลือกพนักงานขายแล้วเสนอผู้บริหาร ซึ่งพนักงานบางคนขาดทักษะและประสบการณ์ด้านการขาย ไม่มีเทคนิคในการขาย การพูดจาอาจจะไม่ไพเราะ การปฏิบัติงานทำไปตามหน้าที่โดยปราศจากความมีมนุษยสัมพันธ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงทำให้ไม่เป็นที่ประทับใจของนักศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาธุรกิจการซื้อของสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532 : 186) ที่ว่าการใช้พนักงานขายคอยให้บริการแนะนำลูกค้าในด้านการอธิบายเชิญชวนลูกค้าและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ซึ่งคุณสมบัติของพนักงานขายที่ดีควรจะรู้จักคุณภาพสินค้า มีอัธยาศัยที่ดี มีความคิดริเริ่ม และขยันขันแข็ง และได้มีผู้เสนอการพัฒนาและการปรับปรุงสหกรณ์ร้านค้าไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีความสำคัญต่อสหกรณ์มาก ต้องให้ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องมนุษยสัมพันธ์และนำความรู้นั้นไปปฏิบัติต่อสมาชิกหรือบุคคลทั่วไปด้วยความละมุนละไมและเป็นกันเอง สำหรับสหกรณ์การซื้อนี้จะต้องกวาดค้นให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกมากที่สุด เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกมากที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532 : 638)

2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร รายด้านและรวมทุกด้าน ปรากฏผลดังนี้

2.1 นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า และด้านการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชายมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าดีกว่านักศึกษานหญิง ส่วนด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ นวลฉวี แสงชัย (2526 : 50) พบว่านักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อร้านค้ากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนดีกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสหกรณ์ร้านค้าได้จัดดำเนินกิจการสหกรณ์เพื่อสนองความต้องการให้กับทุกคนเหมือนกัน โดยมีได้คำนึงถึงว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ประกอบกับเพศชายเป็นเพศที่ไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของสินค้าที่นำมาจำหน่าย การบริการ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหมือนเพศหญิง

2.2 นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าดีกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ส่วนด้านสินค้า และด้านการบริการ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ

นวลฉวี แสงชัย (2526 : 42) พบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสหกรณ์ร้านค้าดีกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) กำลังอยู่ในช่วงของการเข้าสู่วัยรุ่น มีความรักสวยรักงาม มีโอกาสได้ไปเดินเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าได้เห็นสินค้าที่หลากหลาย ทันสมัย แพลกใหม่ ตรงกับความต้องการของนักศึกษาพนักงานตามห้างสรรพสินค้าพูดจาไพเราะและให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และสินค้าบางอย่างมีช่วงของการลดราคาสินค้าเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ สินค้าบางอย่างราคาถูกและคุณภาพดีกว่าสินค้าในสหกรณ์ร้านค้า และส่วนหนึ่งนักศึกษาก็มีความรู้สึกได้รับความเพลิดเพลินเมื่อได้ไปเดินซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้า เพราะห้างสรรพสินค้ามีสถานที่กว้างขวาง มีระบบการบริการที่ดี ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสหกรณ์ร้านค้าแล้วแตกต่างกันมาก ประกอบกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) อาจจะคาดหวังและตั้งความหวังกับสหกรณ์ร้านค้าไว้มาก ส่วนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและได้ผ่านการเป็นวัยรุ่นมามากแล้ว เข้าใจข้อจำกัดที่ไม่เอื้ออำนวย และอาจจะคำนึงถึงแต่ความสะดวกในการซื้อสินค้ามากกว่า ดังนั้นสหกรณ์ร้านค้าจะจัดร้านแบบใดจึงไม่ค่อยคำนึงถึง จึงทำให้มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าดีกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)

2.3 นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้ามาก และนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้า น้อย มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์มาก และนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์น้อยมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า รายด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของไพสิทธิ์ ทรัพย์มณี (2533 : 137) พบว่า ผู้ที่ใช้บริการของสหกรณ์มาก มีทัศนคติต่อสหกรณ์ดีกว่าผู้ที่ใช้บริการของสหกรณ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาที่ใช้บริการมากและนักศึกษาที่ใช้บริการน้อย ได้รับการปฏิบัติหรือการตอบสนองจากสหกรณ์ร้านค้าไม่แตกต่างกันทั้งในด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร ซึ่งสหกรณ์ร้านค้าก็จะให้บริการที่เสมอเหมือนกันไม่ได้เลือกที่จะให้บริการพิเศษหรือจำเพาะเจาะจงแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้ามาก มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าน้อย

2.4 นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า กับนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า มีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้ามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าดีกว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านสินค้าหรือการบริการต่าง ๆ ไม่ได้ทำเพื่อผู้ที่เป็นสมาชิกโดยเฉพาะแต่ทำเพื่อนักศึกษาทุกคน ผู้ที่เป็นสมาชิกก็ไม่ได้ได้รับการบริการหรือผลประโยชน์เพิ่มไปจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก นอกจากเงินปันผลและเฉลี่ยคืนเท่านั้น และนักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าก็

อาจจะคาดหวังและตั้งความหวังไว้ว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกจะต้องได้รับการบริการและสิทธิพิเศษจากสหกรณ์ร้านค้า มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกก็ได้ แต่เมื่อได้รับการบริการในด้านต่าง ๆ ที่เหมือน ๆ กัน จึงทำให้นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้ามีเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าน้อยกว่านักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของนวลฉวี แสงชัย (2526 : 50) พบว่า นักเรียนที่เป็นสมาชิกมีทัศนคติต่อร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่เป็นสมาชิก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย

1.1 ด้านสินค้า ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับสินค้าที่นำมาจำหน่ายให้มีความหลากหลาย และเพิ่มจำนวนสินค้าให้มากขึ้น และควรนำสินค้าที่มีรูปแบบใหม่ ๆ และทันสมัยมาจำหน่าย สินค้าเก่าหรือที่อยู่ในสภาพเก่า ก็ควรนำมาลดราคาหรือใช้เป็นของแถมให้กับผู้ที่ซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ๆ หรือควรมีการจัดรายการลด แลก แจก แถม เพื่อเป็นการส่งเสริมการขาย และควรมีการสำรวจความต้องการใช้สินค้าจากลูกค้าอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

1.2 ด้านการบริการ ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการปรับปรุงด้านการบริการโดยการจัดระบบการบริการให้สะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะการรับ-จ่ายเงิน และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับร้านค้าสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสินค้า ข่าวสารเกี่ยวกับสหกรณ์ หรือเรื่องอื่น ๆ ให้กับนักศึกษา ผู้ปกครองและผู้สนใจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นความรู้ ความคิด ของนักศึกษา และเพื่อที่บุคคลภายนอกจะได้ให้การสนับสนุนเข้ามามีส่วนร่วมใช้บริการโดยผ่านทางนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ชุมชนด้วยโดยอาจทำเป็นแผ่นพับหรือใบปลิว หรืออาจจะบริการส่งทางไปรษณีย์ให้สมาชิกได้รับทราบ

1.3 ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการปลูกสร้างอาคารของสหกรณ์ร้านค้าให้เป็นเอกเทศ และควรเลือกทำเลที่ใกล้และสะดวกสำหรับนักศึกษา ควรมีการตกแต่งบริเวณภายใน-ภายนอกสหกรณ์ให้มีความสวยงามและจัดแผนผังร้านให้เป็นระเบียบเพื่อเป็นการจูงใจให้นักศึกษาไปใช้บริการมากขึ้น

1.4 ด้านบุคลากร ผู้วิจัยเสนอว่า

1.4.1 ควรลดชั่วโมงสอนลงสำหรับครูที่ทำหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์

1.4.2 ควรนับชั่วโมงการปฏิบัติงานในร้านกิจกรรมสหกรณ์เป็นชั่วโมงสอนหรือชั่วโมงทำงานด้วย เพื่อครูที่ดำเนินการจะได้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และจะได้มีเวลาปฏิบัติงานได้เต็มที่

1.4.3 ควรมีการอบรมพนักงานที่ทำหน้าที่ขายประจำร้านให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้บริการช่วยเหลือแก่ลูกค้าทุกคน จัดให้มีรางวัลและประกาศเกียรติคุณสำหรับพนักงานที่ปฏิบัติงานได้ดีเด่น โดยการสำรวจจากลูกค้าที่มาใช้บริการจากสหกรณ์

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล ควรเก็บข้อมูลด้วยตนเองและชี้แจงการกรอกข้อมูลให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ เพื่อให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา เปรียบเทียบ เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาที่อยู่ในส่วนภูมิภาค เพื่อหาความแตกต่างในการจัดกิจกรรมและเพื่อพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาค
3. ควรมีการวิจัยประเมินผลหรือติดตามผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ของแต่ละวิทยาเขตฯ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา
4. สถานศึกษาใดที่มีการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เต็มรูปแบบควรศึกษาแนวทางพัฒนาของร้านค้า คอนวีเนียนสโตร์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2540). รายงานสรุปผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน ประจำปี 2540. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2525). หลักการสหกรณ์. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2529). การสหกรณ์ในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สันนิบาตสหกรณ์
แห่งประเทศไทย.
- จารุ โรจนรังสิมันต์. (2526). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- จूरिพร จันทร์พาณิชย์. (ม.ป.ป.). การสหกรณ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- จำนง พันรอบ. (2524). สถานภาพและปัญหาการบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา
12. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
ถ่ายเอกสาร.
- ฉวี แวนอินทร์. (2529). การศึกษาพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของสมาชิกที่มีต่อร้านสหกรณ์วิทยาลัยครู
เพชรบุรีวิทยาลัยการณธ์ จำกัด. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชวรัตน์ มณีโลกย์. (2538). ความรู้ในหลักและวิธีการสหกรณ์ และความคิดเห็นของครูต่อกิจกรรมสหกรณ์
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม.
(เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
ถ่ายเอกสาร.
- เชิดศักดิ์ โขวาสินธุ์. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- _____. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2523). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2527). การสหกรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยพิทักษ์.
- ดวงกมล เปียทอง. (2540). การมีส่วนร่วมของนักเรียนประถมศึกษาต่อสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียน : ศึกษากรณี
โรงเรียนวัดโพสพผลเจริญ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงกมล ศรีงาม. (2538). สภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2521). *จิตวิทยาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 ถนอมศรี ปราบรณาดิ. (2530). *การจัดดำเนินการร้านกิจกรรมสหกรณ์วิทยาลัยครูนครราชสีมา*. ปริญญาโท
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล เลิศประเสริฐ. (2528). *วิสาหกิจสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- ทวีสิทธิ์ สิทธิกร. (2535). *บูรณาการการสอนสุขศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานอักษราพัฒนา.
- นวลฉวี แสงชัย. (2526). *ความรู้และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อร้านค้ากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนนาวิกุล
 จังหวัดอุบลราชธานี*. ปริญญาโท ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2527). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.
- ปัทมา ภูมิน้ำเงิน. (2532). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อร้านค้ากิจกรรมสหกรณ์
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง*. ปริญญาโท ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง วรรณสุต. (2528). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.สง่า จำกัด.
- ประจักษ์ สีหราช. (2534). *การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าภายในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาจังหวัดน่าน*. ปริญญาโท ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
 สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2517). *การวิเคราะห์ธุรกิจสหกรณ์และการวางแผน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน.
 ----- (2523). *สังคมวิทยาชนบทและการสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประทีนทิพย์ วิสุทธิกุล. (2535). *การศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11*. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ เศวตนันท์. (2538). *เศรษฐศาสตร์สหกรณ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ :
 ไทยวัฒนาพานิช.
- ประมูน วิทยานนท์. (2522). *หลักและวิธีการสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชนี วรกวิน. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์
 วิทยาลัยครูจันทบุรีเกษม.
- พันธุมน ดิษยมณฑล. (2530). *หลักเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : นำถึงการพิมพ์.
- พลุ สัตถาภรณ์. (2533). *การบริหารงานสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพสิทธิ์ ทรัพย์มณี. (2533). *การวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานทางสหกรณ์และทัศนคติที่มีต่อสหกรณ์ของสมาชิก
 สหกรณ์นิคมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- มังกร ชัยพันธ์. (2529). *สหกรณ์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาสหกรณ์การขายการซื้อและบริการ.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย.
- ยาใจ ไวยพยาบาล. (2528). ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรที่ประสบความสำเร็จ
ระดับสูงในจังหวัดภาคกลาง. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เรณู เสนาะดนตรี. (2530). แนวทางพัฒนาร้านกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนกลาง.
ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ. (2530). "เทคนิคการวัดเจตคติ," เอกสารประกอบการอบรมการวัดผลและการประเมินผล.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วชิราวัลย์ จักรทอง. (2523). ปัญหาในการจัดตั้งและดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรือง.
- วินัย อัจจงหาญ. (2525). การจัดการสหกรณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิวัฒน์ เมฆอรุณ. (2527). สหกรณ์รูปแบบอื่น. กรุงเทพฯ : อักษรสุวรรณ.
- เศรษฐการ เสาร์ทอง. (2532). ปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ : รุ่งวัฒนา.
- สมหวัง พันธะลี. (2537). การศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมัย รื่นสุข. (2526). การสหกรณ์. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.
- สุพล วังสินธุ์. (2535, มิถุนายน-กรกฎาคม). "สหกรณ์พัฒนาประชาธิปไตยด้านเกษตรธุรกิจ," การศึกษา
นอกโรงเรียน. 29(168) : 27-31.
- สุภาพ วาดเขียน. (2525). มาตรฐานและประเมินผลพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกสิทธิ์ แสงเรือง. (2535). กระบวนการและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้า : ศึกษาเฉพาะ
กรณีสหกรณ์ร้านค้าชุมชนมีชัยดิษฐ์ล้ากิ้น เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์
ศศ.ม. (สังคมสงเคราะห์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- โสภา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมนุชย์. (2518). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- โสรัจ แสนศิริพันธ์. (2529). *แนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- อดิเรก รัตนัญญา. (2530). "การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา", *สารพัฒนาหลักสูตร*. 3(60) : 32-40 ; มีนาคม.
- อุดม เขยทิวังค์ และนคร จิโรจนพันธ์. (2525). *หลักและวิธีการสหกรณ์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุดม นุททอง. (2518). *การศึกษาทัศนคติของครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร*. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชา อัครพิศาล. (2537). *ความรู้ พฤติกรรมการบริโภค และทัศนคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีต่อร้านสหกรณ์ กรณีศึกษา : ร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด*. ปรียญานิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- Bennett, Neville&Dumme-Elizabeth. (1991). *The Nature and Quality of Task in Co-Operative Classroom Group*. *Learning and Instruction*, 1(2) : 103-118 ; March.
- Brown, Nathaniel Baker. (1979). *The Role of Cooperatives in Alleviating Longterm Rural Poverty : A Case Study in Hancock Country Georgia*. *Dissertation Abstracts International*. 39(6) : 3700-A ; December.
- Calvert, H. (1933). *The Law and Principles of Co-operation*. 4th ed., Calcutta : thacker, Spink & Co.
- Carapico, Sheila Helen. (1984). *The Political Economy of Self-Help : Development Cooperatives in the Yemen Arab-Republic*. *Dissertation Abstracts International*. 45(1) : 289-290-A ; July.
- Fay C.R. (1988). *Co-operation at Home and Abroad*. 5th ed. London : Staples Press Ltd.
- Fishbein, Martin. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York : John Wiley & Sons Inc.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd ed. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Guilford, J.P. (1975). *Psychometric Methods*. New York : McGraw-Hill Book Co., Inc.
- Heckmon, H. John. (1969). "The Role of Government in Cooperative Development" *Guidelines For Cooperatives in Developing Economics*. ed. By Mary Jean Megrath (Madison : University of Wisconsin-Extension).
- Insko, Chester A. (1967). *Theories of Attitude Change*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hill.
- Kaplan, Louis. (1965). *Foundations of Human Behavior*. New York : Harper & Row, Publishers, Inc.
- Katz, Daniel. (1960). "The functional Approach to the Study off Attitude," *Public Opinion Quarterly*. Summer.
- Morris, Charles G. (1990). *Psychology*. 7th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hill, Inc.

- Newman, Philip R. and Newman M. (1983). *Principle of Psychology*. Illinois : The Dorsey Press.
- Rosenberg, Milton J. (1965). "Inconsistency Arousal and Education in Attitude Change," *In Current Studies in Social Psychology*. New York : Holt Rinehart and Winstom.
- Schaar, A. Marvin. (1973). *Cooperative, Principles and Practices*. (Madison : University of Wisconsin-Extension) P.7.
- Shaw, Marvin E. and Jack M. Wright. (1967). *Scales for the Measurement of Attitude*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Thurstone, L.L. (1959). "The Measurement of Social Attitudes," *Journal of Abominate and Social Psychology*. Reprinted in Thurstone.
- Triandis, Harry C. (1971). *Attitude and Attitude Change*. New York : John Willey and Sons, Inc.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
เรื่อง เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงสำหรับท่าน

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. ระดับการศึกษา

() 1. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

() 2. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

3. การใช้บริการสหกรณ์ร้านค้า

() 1. ไม่เกิน 5 ครั้งต่อสัปดาห์

() 2. 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์

4. การเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า

() 1. เป็นสมาชิก

() 2. ไม่เป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 4 ด้าน คือ ด้านสินค้า ด้านการบริการ ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ท่านซื้อที่ สหกรณ์ร้านค้าเป็นประจำ.....					
2. สินค้าในสหกรณ์ร้านค้ามักไม่ค่อยเพียงพอกับ ความต้องการของลูกค้า.....					
3. ท่านรู้สึกมีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าที่ สหกรณ์ร้านค้าเลือกมาจำหน่าย.....					
4. ท่านรู้สึกว่าสินค้าที่วางจำหน่ายในสหกรณ์มีผู้จับ					
5. ประเภทของสินค้านี้น้อย ไม่เพียงพอ ที่จะให้เลือกซื้อ.....					
6. ท่านรู้สึกว่าสินค้าส่วนใหญ่มีรูปแบบไม่ทันสมัย.....					
7. สินค้าส่วนใหญ่มีราคาแพงกว่าท้องตลาด.....					
8. ขนาดของสินค้าแต่ละชนิดมีน้อย ไม่เพียงพอ ที่จะให้เลือกซื้อ.....					
9. ท่านรู้สึกว่าสินค้าส่วนใหญ่มีสภาพใหม่.....					
10. สินค้าส่วนใหญ่มีป้ายแยกประเภทไว้ชัดเจน สะดวกในการเลือกซื้อ.....					
11. เมื่อมีสินค้าใหม่ ๆ มาจำหน่ายสหกรณ์ร้านค้าได้ ประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบอยู่เสมอ.....					
12. พนักงานช่วยลูกค้าในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ ด้วยความเต็มใจ.....					
13. พนักงานส่วนใหญ่ให้บริการแก่ลูกค้ารวดเร็ว และทั่วถึง.....					
14. สหกรณ์ร้านค้ามักเปิด-ปิดร้านไม่ตรงตามเวลา ที่กำหนดไว้.....					
15. ท่านรู้สึกว่าพนักงานการเงินให้บริการช้ามาก.....					
16. สหกรณ์ร้านค้าไม่เคยจัดรายการลดราคาสินค้า เนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ.....					
17. สหกรณ์ร้านค้ามีการสำรวจความต้องการของ ลูกค้าเพื่อนำไปปรับปรุงร้านอยู่เสมอ.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
18. สหกรณ์ร้านค้าไม่เคยเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ให้ลูกค้าได้รับทราบ.....					
19. สหกรณ์ร้านค้าให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก เช่น งานวันเด็ก, วันขึ้นปีใหม่ เป็นอย่างดี.....					
20. สหกรณ์ร้านค้าได้ประชาสัมพันธ์รายรับ-รายจ่ายของร้านให้ลูกค้าได้รับทราบอยู่เสมอ.....					
21. สถานที่จอดรถของสหกรณ์มีไม่เพียงพอ.....					
22. ถ้าไปตั้งสหกรณ์ที่อื่นคงจะสะดวกในการใช้บริการมากกว่านี้.....					
23. บริเวณภายนอกอาคารของสหกรณ์ร้านค้ามีการตกแต่งได้สวยงาม.....					
24. ท่านรู้สึกที่สหกรณ์ร้านค้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร้านได้อย่างคุ้มค่า.....					
25. ภายในสหกรณ์ร้านค้ามีการตกแต่งได้อย่างสวยงาม ทันสมัย.....					
26. ในสหกรณ์ร้านค้ามีทางเดินสำหรับเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก.....					
27. ท่านรู้สึกว่าภายในร้านมีระบบการถ่ายเทอากาศดี.....					
28. สถานที่จำหน่ายสินค้าคับแคบ ไม่เหมาะสมจะดำเนินกิจการสหกรณ์ร้านค้า.....					
29. ท่านรู้สึกว่าสถานที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ปลอดภัย.....					
30. ทางเข้า-ออกที่จอดรถของสหกรณ์ไม่ค่อยสะดวก.....					
31. ท่านรู้สึกว่าพนักงานจะขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า.....					
32. พนักงานมักจะอารมณ์เสียเมื่อมีคนใช้บริการมาก.....					
33. ท่านมักได้ยินผู้ใช้บริการพูดเกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่ดีของพนักงานอยู่เสมอ.....					
34. พนักงานมักแสดงกิริยาเหน้อยหน่ายต่อการทำงาน.....					
35. ท่านมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์.....					
36. พนักงานมีกิริยามารยาทที่ดีต่อลูกค้าทุกคน.....					
37. พนักงานตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าได้ดี.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
38/ พนักงานไม่ค่อยให้ความสนใจลูกค้า.....					
39/ ท่านรู้สึกประทับใจในการให้บริการของพนักงาน.....					
40/ ท่านรู้สึกประทับใจเมื่อได้มาใช้บริการ สหกรณ์ร้านค้าแห่งนี้.....					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า
ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คำแนะนำ

โปรดเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ โดยเขียน
เป็นข้อ ๆ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านสินค้า	1. ด้านสินค้า
1.1.....	1.1
1.2.....	1.2.....
1.3.....	1.3
1.4.....	1.4.....
1.5.....	1.5.....
2. ด้านบริการ	2. ด้านบริการ
2.1.....	2.1
2.2.....	2.2.....
2.3.....	2.3
2.4.....	2.4.....
2.5.....	2.5.....
3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม	3. ด้านที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม
3.1.....	3.1
3.2.....	3.2
3.3.....	3.3
3.4.....	3.4.....
3.5.....	3.5.....
4. ด้านบุคลากร	4. ด้านบุคลากร
4.1.....	4.1
4.2.....	4.2
4.3.....	4.3
4.4.....	4.4
4.5.....	4.5.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนงนุช พรหมวีระไชย
วันเดือนปีเกิด	12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505
สถานที่เกิด	อ. เมือง จ. ระนอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	40/24 หมู่ 10 ถนนบางนา-ตราด ต.บางแก้ว อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา 13000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีระนอง จ.ระนอง
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิชาเอกการตลาด โรงเรียนพณิชยการราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิชาเอกการตลาด วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2532	บธ.บ. (ธุรกิจศึกษา-คอมพิวเตอร์) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	กศ.ม.(วิชาเอกธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ